

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)
2. คุณลักษณะของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)
4. แบบวัดชนิดสถานการณ์
5. บริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีของความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค จากการค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายของความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จ พอล จี สโตลท์ซ (Paul G. Stoltz) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคเหมือนกับการปีนเขา ที่บางครั้งผู้ปีนเขาก็กินไปเรื่อยๆ บางครั้งก็ยกาลำบาก ทำให้บุคคล แต่ละบุคคลก็มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคต่างกัน บางคนท้อแท้ไม่มีความพยายามปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม แต่บางคนต้องเผชิญกับอุปสรรคอย่างหนัก และสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะยึดตาม stoltz มีรายละเอียด ดังนี้

สโตลท์ซ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548 : 6-7 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz, 1997) ให้ความหมายไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับทุกข์ยากหรือลำบาก โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้ หรือล้มเหลวไปก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญ

และฝ่าฟันอุปสรรคต่ำ เวลาที่ต้องเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะพ่ายแพ้ บางคนอาจจะทำงานไปกลางคัน หรือบางคนอาจจะท้อแท้กับชีวิตถึงขั้นลาออกจากการงาน เป็นต้น

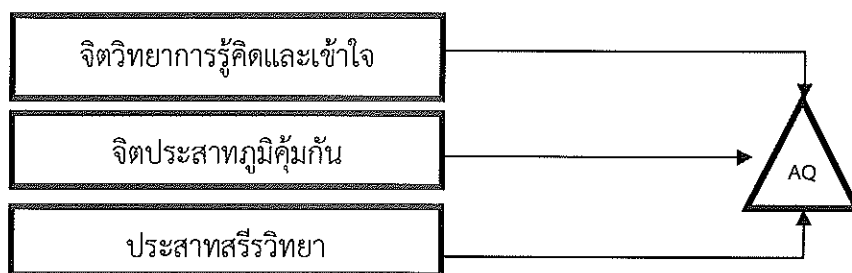
มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2544 : 14) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคเป็นตัวขัดขวาง ทำให้เราไม่สามารถก้าวขึ้นไปสู่ความสำเร็จที่ปรารถนาได้

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545 : 103) ได้นิยามความหมายของความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคว่า เป็นรูปแบบปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนนั้นๆ ต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ รูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต ซึ่งเป็นกลไกของสมองอันเกิดจากใยประสาทต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ผึกฝนขึ้น ปัญหาที่กล่าวถึงอาจจะเป็นปัญหาที่เล็กน้อย หรืออาจจะเป็นปัญหาปานกลาง หรืออาจจะเป็นปัญหาที่ใหญ่โตมหาศาลก็เป็นไปได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ยากลำบาก ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ โดยสามารถควบคุมสถานการณ์ที่ยากลำบากนั้นได้ สามารถวิเคราะห์ถึงเหตุของอุปสรรคนั้นๆ มีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น รับรู้ผลกระทบของอุปสรรค และมีความอดทนต่ออุปสรรค ทั้งนี้จากทฤษฎีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของ Stoltz ที่พัฒนาขึ้นมีแนวคิดพื้นฐานจากกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้ 3 สาขาวิชา

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

ในปี ค.ศ. 1997 พอล จี สโตลท์ซ ได้เขียนหนังสือเรื่อง Adversity Quotient : Turning Obstacles into Opportunities โดยมีแนวคิดที่ว่า ท่ามกลางความยากลำบากแห่งยุคสมัย คนส่วนใหญ่มักพินาศไปได้ไม่ไกล หลายต่อหลายคนยอมแพ้อย่างง่ายดาย ชีวิตเหมือนการปีนเขา ต้องฝ่าความยากลำบากหรืออุปสรรคต่างๆ เพื่อก้าวไปข้างหน้าและปีนให้สูงขึ้นนั่นคือความสำเร็จในมิติใหม่ ศาสตร์แห่งความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคพัฒนามาจากงานของนักวิชาการ และงานของการวิจัยตลอด 35 ปี ของสโตลท์ซ ที่ได้รวบรวม และผสมผสานกัน เมื่อนำศาสตร์ทั้งสามมารวมด้วยกัน จึงเกิดเป็นความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. 2548 : 128 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz. 1997) ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ศาสตร์แห่งความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายศาสตร์แห่งความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ดังนี้

1. จิตวิทยาการรู้คิดและเข้าใจ (Cognitive Psychology) เป็นเรื่องของ การอธิบายว่าคนส่วนใหญ่ คิดว่าอุปสรรค และความคับข้องใจเกิดจากสภาวะจิตใจที่เกิดขึ้น เพราะ ความท้อแท้ สิ้นหวังไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ เมื่อสะสมเป็นเวลานานก็เกิดความทุกข์ ทรมาน ล้มเหลวจมอยู่กับความทุกข์ ในทางตรงกันข้ามบางคนคิดว่าความคับข้องใจเป็น สิ่งชั่วคราว เป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ เพื่อที่จะเติบโตต่อไป คนกลุ่มนี้ยังมีความหวัง มีกำลังใจที่จะฝ่าฟัน อุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ

2. จิตประสาทภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology) เป็นศาสตร์ที่ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีที่บุคคลตอบสนองต่ออุปสรรค และสุขภาพจิต และสุขภาพของ บุคคลนั้น โดยความคิด และความรู้สึกจะทำงานประสานกันด้วยสารเคมีในสมอง ซึ่งจะส่งผล ควบคุมกลไกการป้องกันทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อสุขภาพ

3. ประสาทสรีรวิทยา (Neurophysiology) ซึ่งเกี่ยวกับจิตใต้สำนึก รูปแบบการ คิด และความเคยชิน โดยรูปแบบการคิดหรือพฤติกรรมซ้ำ ๆ จะเข้าไปอยู่ในส่วนของจิตใต้สำนึก ยิ่งถ้าหากคิดหรือทำมาก ๆ สิ่งนั้นก็จะมีอยู่ในจิตใต้สำนึกมากขึ้น ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางเดินของเส้นประสาทในสมองเพิ่มขึ้น ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสรีระของ นิสัย ดังนั้นหากเปลี่ยนจิตใต้สำนึกใหม่ สร้างทัศนคติทางบวก ก็จะสามารถสร้างนิสัยใหม่ และ พัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้

สโตนท์ซ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548 : 13-15 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz, 1997) ได้ทำการเปรียบเทียบการประสบความสำเร็จว่าเหมือนกับการปีนภูเขาและได้เปรียบมนุษย์ว่า เป็นเสมือนนักไต่เขา ซึ่งสโตนท์ซ ได้จำแนกมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

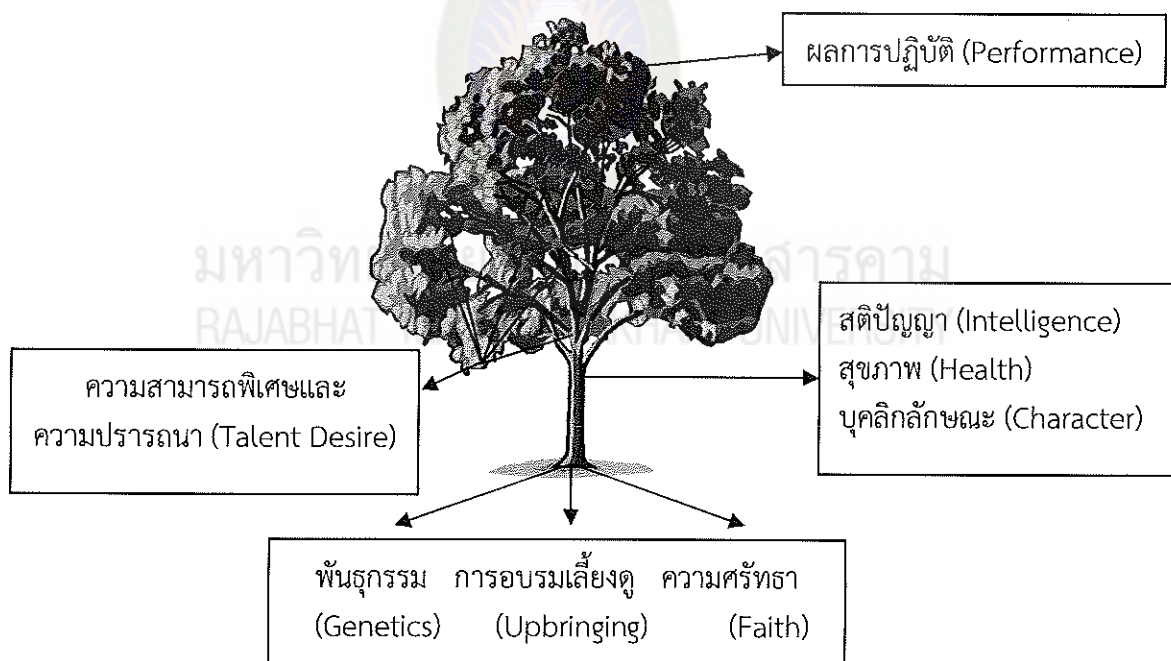
1. ผู้ถอนตัว (Quitter) เป็นคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ตอบรับกับการท้าทาย ถอนตัว จากการปีนเขา ไม่รับฟังคำแนะนำ หรือคำเตือนของผู้อื่น ไม่คิดจะปีนเขา ไม่คิดจะใช้ชีวิตให้ คู้มคามีแต่อยู่ไปวันๆ ไม่อยากทำอะไร อยู่เฉยๆได้ยิ่งดี ไม่มีจุดหมายในชีวิต มองทุกอย่างว่าเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ จะมีข้ออ้างมากมาย เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

2. ผู้พักแรม (Camper) คนกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด เป็นคนที่เดินทางไปได้ครึ่งทาง หรือพบอุปสรรคก็จะบอกว่า “พอแล้วอย่าบังคับฉันเลย ฉันพยายามเต็มที่ที่สุดความสามารถแล้ว เคยลองแล้ว และก็รู้หมดแล้ว” เป็นคนที่หยุดอยู่กลางทางใช้ชีวิตที่เหลืออย่างสงบ อาจมองอีกแง่ หนึ่งว่าเป็นคนที่ประสบความสำเร็จแล้ว เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าคนกลุ่มนี้ได้เคยประสบความสำเร็จ มาแล้วในอดีต แต่เมื่อเผชิญกับการทดสอบ และการท้าทายใหม่กับขาดความกล้าหาญ และความมุ่งมั่นที่จะเผชิญหน้า และเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ภายในตัวเองมีพลังความสามารถที่ ก้าวขึ้นไปสู่อีกระดับที่มีความสามารถสูงกว่านี้แต่ก็ไม่ทำ

3. นักปีนเขา (Climber) คนกลุ่มนี้เป็นคนที่ชอบความท้าทายตลอดชีวิต เมื่อพวกเขาเดินทางมาถึงภูเขา เห็นภูเขาสูงใหญ่ข้างหน้าก็จะพยายามปีนขึ้นไป เมื่อถึงตรงกลางวิวสวยมั่นคง ที่ราบเขาก็ไม่หยุด ยังรู้สึกว่ามันยังท้าทายปีนต่อขึ้นไปจนถึงยอดเขา เมื่อมองดูวิวสวยงามบนยอด เขา ก็ยังมีความรู้สึกว่าจะอยากที่จะปีนเขาสูงที่สูงกว่านี้ต่อไป นั่นคือทัศนคติในการทำงานของคน

กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ไม่หยุดยั้ง หากทำงานมาได้ระดับหนึ่งก็จะเสียสละทุ่มเททำงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นต่อไปจะไม่ยอมหยุด ณ จุดใดจุดหนึ่ง คนกลุ่มนี้จะไม่ยอมเป็นคนธรรมดาเหมือนคนทั่วไป จะพยายามไต่เต้าขึ้นเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะอาชีพใดก็ตาม คนกลุ่มนี้จะชอบเป็นคนสร้างงาน เป็นคนที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น และเป็นคนที่ไม่มีวันจะยอมสยบ แม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายเพียงใดไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสีย จะโชคดีหรือโชคร้าย จะมุ่งมั่นป็นปายอย่างไม่หยุดยั้งมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะบากบั่นแสวงหา พัฒนา บุคลิกอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อตนเอง ธุรกิจ และเพื่อมนุษยชาติทั้งมวล

สโตนลทซ์ (ธีระศักดิ์ กำปรรณารักษ์. 2548 : 29-34 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz. 1997) ได้เปรียบเทียบสิ่งที่น่าสนใจซึ่งความสำเร็จของมนุษย์ดังเช่นส่วนต่างๆของต้นไม้ ในความเป็นจริงถ้าแต่ละบุคคลมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคตํานั้นอาจทำให้ขาดความสามารถในการต้านทานความยากลำบาก หรืออุปสรรค จึงหยุดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูง และเพียงพอั้นทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพได้ เช่นเดียวกับต้นไม้ที่เจริญเติบโต โดยโมเดลนี้ชื่อว่าต้นไม้แห่งความสำเร็จ (The Tree of Success) ซึ่งแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ต้นไม้แห่งความสำเร็จ

จากแผนภาพที่ 2 สามารถอธิบายส่วนต่างๆที่ทำให้เกิดความสำเร็จของมนุษย์ได้ ดังนี้

1. ใบ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานซึ่งเปรียบได้กับบางส่วนในตัวเราที่คนอื่นมองเห็นได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่มองเห็นชัดเจนที่สุด จึงถูกตีค่า และประเมินบ่อยที่สุดเรา

มักจะประเมิน และตีค่าการกระทำ และผลลัพธ์ของการกระทำของคนอื่น แต่ผลการปฏิบัติงาน ไม่ได้เติบโตขึ้นมาจากอากาศเช่นเดียวกับใบไม้ที่ต้องผลิบานมาจากกิ่งก้าน

2. กิ่งก้าน หมายถึง ความสามารถพิเศษและความปรารถนา เป้าหมายของ คนเราเกิดจากการที่เรามักมีทักษะ ประสบการณ์ สมรรถภาพ มีความรู้ความสามารถ และความ ปรารถนาซึ่งเป็นตัวอธิบายว่า การที่เรามีแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น ความอยาก แรงขับ และ ความทะเยอทะยาน ซึ่งตั้งเป้าหมาย และความปรารถนา คือสิ่งที่จำเป็นต้องมีทั้งสองอย่าง เพื่อ ความสำเร็จ

3. ลำต้น หมายถึง สติปัญญา สุขภาพ และบุคลิกลักษณะ ฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาเวิร์ด แสดงการวัดความฉลาดของคนเราไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ภาษาศาสตร์ กลศาสตร์ ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ในตัวเอง ซึ่งความฉลาดของคนเราแตกต่างกันไปตามระดับ บางคนอาจจะ เด่นด้านใดด้านหนึ่ง และความฉลาดที่เด่นชัดของแต่ละคนจะใช้เป็นตัวในการจำแนกอาชีพของ คน ด้านอารมณ์และสุขภาพจะส่งผลต่อความสามารถในความสำเร็จของเรา กล่าวคือ ถ้ามีความ วิตกกังวลจนล้มป่วย หรือได้รับบาดเจ็บก็อาจจะเป็นตัวการทำให้คุณไม่ประสบความสำเร็จได้ บุคลิกลักษณะของมนุษย์ที่มีความเจริญ และพัฒนาต้องมีความยุติธรรม มีเหตุผลซื่อสัตย์ สุขภาพ มีวินัยในตนเอง สุขุมรอบคอบ กล้าหาญ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ทำให้ ประสบความสำเร็จ

4. ราก หมายถึง พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และศรัทธา พันธุกรรมจะเป็นตัวที่ เกี่ยวกับอารมณ์ และระดับความวิตกกังวลที่มีต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลด้วย การ เลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อความฉลาด การพัฒนาบุคลิกลักษณะ และมีผลต่อทักษะ ความปรารถนา และการแสดงออกด้วย ความศรัทธา คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความหวัง การแสดงออกทางจริยธรรม และการกระทำของบุคคล และการค้นหาวิธีการในการที่จะพิสูจน์หาความจริง

แนวคิดเรื่อง ความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) นอกจากจะใช้ได้ดี ในระดับตนเองแล้ว สโตลท์ซ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. 2548 : 8-9 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz. 1997) พบว่า ความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรคยังสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ของทีมงาน (Teams) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationships) ครอบครัว (Families) องค์กร (Organizations) ชุมชน (Communities) สังคม (Societies) และยังสามารถใช้พยากรณ์ ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 อย่าง ได้แก่

1. การปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)
5. ผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. พลังงาน (Energy)

8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข กระตือรือร้นและความสนุกสนาน (Happiness, Vitality and Joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional Health)
11. สุขภาพกาย (Physical Health)
12. การยืนกราน ไม่ลดละ (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนา (Improvement Overtime)
15. ทักษะคติ (Attitude)
16. ความมีอายุยืนยาว (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response Change)

จากลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คนที่มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสูงจะสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความอดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น เรียนรู้ที่จะเอาชนะ หรือความสำเร็จจากความล้มเหลวของตนเอง และมีความมุ่งมั่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในทุกๆ ด้านได้ ส่วนคนที่มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคต่ำจะไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีเท่ากับคนที่มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสูง มีความอดทนน้อยต่ออุปสรรค ทำให้เรียนรู้ที่จะเอาชนะ หรือความสำเร็จจากความล้มเหลวของตนเองได้ยาก ขาดความมุ่งมั่นที่ดีต่อการทำงาน ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในด้านต่างๆ ได้ยาก

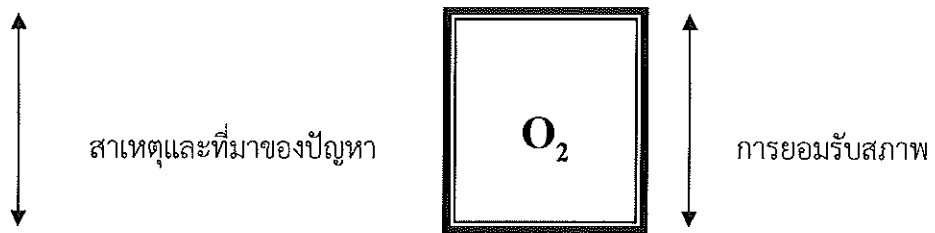
3. แนวทางในการวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

สโตลท์ซ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548 : 106-125; อ้างอิงมาจาก Stoltz,1997) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แบ่งออกเป็น 4 มิติ ที่เรียกรวมว่า CO₂RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการควบคุม (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรค ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง จะมีระดับการรับรู้ความสามารถของตนที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์ และความลำบากอยู่ในระดับสูง เป็นผู้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหาไม่ย่อท้อ พยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

3.2 ด้านการวิเคราะห์สาเหตุ และความรับผิดชอบ (O₂= Origin and Ownership) หมายถึง การวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อน เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีต และนำมาปรับปรุงแก้ไข การตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่งถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง และหากนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะเกิดประโยชน์ และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน เราเป็นเจ้าของปัญหาต้องหาทางแก้ไขให้ได้ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบ ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดค้นหาว่าสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด โดย

หาจากตัวเอง คือ พิจารณาจากตัวเองก่อน และจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้เป็นการมองโลกในแง่ดี แต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพรั้าเพรีเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 คุณสมบัติด้านการนำตนเองเข้าไปแก้ไขในสถานการณ์
บุคคลที่มีความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ต่ำ

บุคคลที่ตำหนิตัวเองอยู่เสมอจะมีคะแนน O_r (Origin) อยู่ในระดับต่ำมาก และบุคคลที่ไม่ยอมรับผิดชอบใดๆ ของตนเองเลย จะมีคะแนน O_w (Ownership) อยู่ในระดับต่ำมากเช่นกัน O_r คือ มิติที่ 2 ของ CO₂RE ในส่วนของ AQ ตัว O_2 ก็จะใช้วัด AQ วัดตัว Origin (สาเหตุของปัญหาเกิดมาจากสิ่งใด ที่ใด หรือใครว่าบุคคลนั้นขาดความสนใจ ว่าสาเหตุของตัวปัญหานั้นมาจากที่ใด แต่ถ้าคะแนน O_w ยิ่งต่ำมากเท่าไร ยิ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นไม่ยอมรับต่อผลการกระทำของตนเอง และไม่ให้ความสำคัญในการหาสาเหตุว่ามาจากสิ่งใดที่ใดหรือใคร

3.3 ด้านการรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (R = Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของปัญหา ความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวัง และมีสติว่าอีกนานเท่าไรปัญหา หรืออุปสรรคกำลังจะเข้ามา ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรคสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบ และความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้น เป็นผู้พร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาในชีวิตและจะผ่านไป

3.4 ด้านการอดทนทนทานต่ออุปสรรค (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ความคงทนของอุปสรรค และการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา และพยายามขจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านความอดทนต่ออุปสรรคสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น คิดว่าตัวเองสามารถแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถมีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทางแก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว ซึ่งจะต่างจากผู้ที่มีมิติด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต คิดแต่ว่าไม่มีใครหรืออะไรช่วยแก้ไขได้ ไม่พยายามหาทางแก้ปัญห ำรับปัญหาให้ยังคงเป็นปัญหาของตนต่อไป

4. การวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

การวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคนั้นมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เรารู้ว่าระดับการตอบสนองต่ออุปสรรคเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคให้สูงขึ้นได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคตามแนวคิดของสโตลท์ซ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุม ด้านการวิเคราะห์สาเหตุ และความรับผิดชอบ ด้านการรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค และด้านการอดทนต่ออุปสรรค โดยใช้แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (The Adversity Response Profile : ARP Quick Take™) ของสโตลท์ซ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548 : 137 -138 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz, 1997) ที่สร้างขึ้นในปีค.ศ. 1997 ใช้เป็นเครื่องมือวัดการตอบสนองต่อความยากลำบาก หรืออุปสรรคที่ใช้กับบุคคล องค์กร โรงเรียน หรือแม้แต่ชุมชน

แบบประเมิน ARP Quick Take™ มีทั้งหมด 30 ข้อคำถามใหญ่ ในแต่ละคำถามใหญ่ ประกอบไปด้วยข้อคำถามย่อย 2 ข้อ ที่มีประเด็นคำถามสัมพันธ์กัน ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคทั้ง 4 องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีคำถามจำนวน 15 ข้อ ในการคำนวณคะแนน จะนำคะแนนจากข้อคำถามจำนวน 10 ข้อของแต่ละองค์ประกอบ ส่วนข้อคำถามที่เหลือไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ตอบ 1 จะอยู่ใกล้เคียงคำตอบทางซ้ายมือมากที่สุด

ตอบ 2 จะอยู่ใกล้ร่องลงมาจากคำตอบทางซ้ายมือ

ตอบ 3 จะอยู่ในระดับปานกลาง

ตอบ 4 จะอยู่ใกล้ร่องลงมาจากคำตอบทางขวามือ

ตอบ 5 จะอยู่ใกล้เคียงคำตอบทางขวามือมากที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดเป็น ดังนี้

สถานการณ์ที่ 0 : เพื่อนในห้องไม่สนใจฟังนักเรียน ขณะที่นักเรียนกำลังพูดด้วย

คำถาม : นักเรียนสามารถจัดการกับสถานการณ์นี้ได้เพียงใด

ไม่สามารถจัดการได้

1

2

3

4

5

สามารถจัดการได้

จากตัวอย่าง เลือก 5 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า นักเรียนสามารถจัดการกับสถานการณ์นี้ได้

จากนั้นนำคะแนนที่คำนวณได้มาแปลผล โดย Stoltz ได้แบ่งระดับคะแนนของแต่ละองค์ประกอบออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. คะแนนระหว่าง 38 – 50 หมายถึง มีคะแนนองค์ประกอบด้านนั้น อยู่ในระดับสูง
2. คะแนนระหว่าง 24 - 37 หมายถึง มีคะแนนองค์ประกอบด้านนั้น อยู่ในระดับปานกลาง

3. คะแนนระหว่าง 10 - 23 หมายถึง มีคะแนนองค์ประกอบด้านนั้น อยู่ในระดับต่ำ

แต่จากการศึกษานั้น Stoltz ได้พบว่าระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ที่ว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำนั้น เราไม่สามารถบอกจุดที่แตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างผู้ที่มีคะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค 134 คะแนน กับ 135 คะแนนได้ ดังนั้นในการพิจารณาระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค จึงต้องพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบด้วย จึงได้เสนอเกณฑ์การแปลผล และเปรียบเทียบคะแนนกับลักษณะของบุคคลที่มีคะแนนรวมความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคแต่ละช่วง ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง 166 – 200 คะแนน หมายถึง เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค ความยากลำบาก สามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส และก้าวไปข้างหน้า พร้อมทั้งพัฒนาทักษะของตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้พบกับชัยชนะ และความสำเร็จได้ ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเป็นผู้นำ และสอนผู้อื่น

ระดับ 4 คะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง 135 – 165 คะแนน หมายถึง เป็นผู้ที่ทำงานได้ค่อนข้างดี มีการใช้ความสามารถพื้นฐานในแต่ละวัน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของตนเองได้ โดยพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของตนเองให้สูงขึ้น

ระดับ 3 คะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง 95– 134 คะแนน หมายถึง เป็นผู้ที่ทำงานดีพอใช้ ทุกอย่างเป็นไปอย่างเรียบง่าย เมื่อมีข้อผิดพลาด บุคคลกลุ่มนี้จะเสียใจมากเกินไป และอาจทำให้ท้อใจ หากความรู้สึกเสียใจนั้นสะสมอยู่เป็นเวลานานจะทำลายความตั้งใจของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตามก็ยังสามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคได้เช่นกัน

ระดับ 2 คะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง 60–94 คะแนน หมายถึง เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากความสามารถของตนเองน้อย อุปสรรคความยากลำบาก จะทำให้บุคคลสูญเสียพลัง หมดสิ้นความเพียรพยายาม หากต้องการที่จะรอดพ้นจากความหายนะ บุคคลกลุ่มนี้ต้องพยายามเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของตนเอง

ระดับ 1 คะแนนความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง 0 - 59 คะแนน หมายถึง เป็นผู้ที่มีแต่ความเสียใจโดยไม่จำเป็นกับทุกๆเรื่อง จะสูญเสียพลังงาน แรงจูงใจ สุขภาพ ความมีชีวิตชีวา ผลการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพงานจะตกต่ำ

5. การพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

สิ่งแรกที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของมนุษย์ คือ มนุษย์จะต้องเรียนรู้ และมีความเข้าใจหลัก CO₂RE และปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติ 6 ประการ เพื่อพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

5.1 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับสื่อโทรทัศน์ การดูละคร

การฟัง การพูด การแสดงสีหน้าท่าทางของตัวละคร การปรับอารมณ์ของตัวละครจะเป็นกระจกสะท้อนมาสู่ตัวเราได้ ซึ่งจะทำให้เราเกิดแนวคิด และสามารถตั้งคำถามกับตนเองได้

5.2 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับสื่อวิทยุ การได้ฟังข่าวจากรายการทางวิทยุ และนำเอาประสบการณ์จากการฟังมากพัฒนาทักษะ CO₂RE เพื่อแยกแยะแนวคิดนั้นๆ แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

5.3 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับการสนทนาติดต่อ เมื่อได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น จะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ และเรียนรู้สภาวะของมนุษย์ในปัจจุบันได้อย่างดี

5.4 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับการอ่าน พัฒนาการทางความคิดของมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการอ่าน การศึกษาค้นคว้าไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์นิตยสารหรือหนังสืออื่นๆ ถือว่าเป็นคำตอบที่ดีที่สุดที่ทำให้เห็นข้อแตกต่างของมนุษย์เมื่อต้องเผชิญปัญหา และอุปสรรคว่าจะมีวิธีการแก้ไขปัญหายังไง

5.5 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับศิลปะ การที่เราได้ชมการแสดงเต้นรำ การวาดภาพ การระบายสี และการเกิดความประทับใจในสิ่งที่เห็นจะทำให้ CO₂RE ที่เกี่ยวข้องมีพัฒนาการที่ดีขึ้น การมีความคิดที่อิสระเป็นสิ่งที่มีความสูงสุดของมนุษย์ มนุษย์มีสุนทรียะอยู่ในตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มนุษย์มีจิตใจที่อ่อนโยน เข้าถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

5.6 ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับอินเทอร์เน็ต การศึกษาเรียนรู้ทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารจะช่วยให้มนุษย์สามารถวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

เงื่อนไข 3 ประการ ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

1. มีความตั้งแต่เนิ่นๆ
2. มีความรับผิดชอบต่อนาทีที่กล้าลงมือปฏิบัติ
3. มีความมุ่งมั่นไม่ทอดทิ้ง

การฝึกฝนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 เริ่มจากการเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ CO₂RE ของตนเองว่า ณ บัดนี้ ณ จุดนี้ มีความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้แค่ไหน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเพียงใดหรือมองปัญหาที่พบ และคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ใหญ่หรือเล็ก และมีความอดทนต่อการแก้ไขปัญหาเพียงใด

ขั้นตอนที่ 2 ให้วิเคราะห์ CO₂RE ของสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่หรือสถานการณ์ในสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ หรือสถานการณ์แล้ว ถ้าเหตุการณ์หรือสถานการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นอีก ควรจะมีวิธีการแก้ไข หรือปฏิบัติตนเองอย่างไร

อาจกล่าวได้ว่า ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ไม่ใช่เรื่องของดำและขาว ใช่และไม่ใช่ หรือแม้แต่เรื่องของความสำเร็จหรือล้มเหลว หากแต่

ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคนั้นเป็นเรื่องของ “ระดับ” ความสามารถที่สามารถพัฒนาเรียนรู้ และฝึกฝนได้จากสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. รู้จักสร้างกรอบความคิดใหม่ด้วยการเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้ที่เคยยอมแพ้หรือเคยต่อสู้กับชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องให้กลายเป็นผู้ที่ทำวิกฤติให้เป็นโอกาส
2. รู้จักบริหารจัดการกับชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น เช่น ไม่ตำหนิตนเองและผู้อื่น ลดการทำร้ายอารมณ์ของตนเอง
3. เมื่อประสบกับความทุกข์ยากหรือความผิดหวัง พยายามรักษาสภาพจิตใจของตนเองให้เข้มแข็งภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว
4. เมื่อเผชิญปัญหาที่ร้ายแรง ต้องมีสติสัมปชัญญะ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคที่เข้ามาขัดขวางความสำเร็จ
5. ทำตัวให้มีสุขภาพแข็งแรง ทำใจให้มีความสุข และทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
6. ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน
7. มีความพยายามในการแข่งขันสูงขึ้น ไม่เฉื่อยชา มีความคิดสร้างสรรค์ และพยายามเรียนรู้สิ่งต่างๆ

คุณลักษณะของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงจากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคม สภาพแวดล้อม วิธีการเรียนการสอน การใช้ชีวิตด้านต่างๆ ทำให้นักศึกษาต้องมีการปรับตัว การจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงจากระดับมัธยมศึกษา ที่เป็นปัญหาคือ การเรียนโดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งส่วนมากจะไม่คุ้นเคยกับลักษณะวิธีการเรียนในระดับอุดมศึกษา จึงอาจเกิดความสับสน ท้อแท้ต่อการเรียน ดังนั้นการปรับตัวให้เข้ากับลักษณะการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา โดยนักศึกษาที่พยายามตั้งใจ และสามารถปรับตัวได้ จะทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพ สาเหตุอีกประการหนึ่งของปัญหาคือ วัยของนักศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นอันเป็นช่วงอายุที่นักศึกษาจะมีความเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การที่เด็กวัยรุ่นต้องปรับตัวตามสภาพแวดล้อม และเพื่อความประสบความสำเร็จของชีวิต ทำให้บางคนมีปัญหาด้านการปรับตัว ซึ่งปรากฏออกมาหลายลักษณะแตกต่างกันไป

สำเนา ขจรศิลป์ (2538 : 84) กล่าวถึงปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยว่า ระบบการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษานั้นแตกต่างกับระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา อีกทั้งนักศึกษาขาดทักษะในการเรียน เช่น การจดคำบรรยาย การค้นคว้า และการศึกษาด้วยตนเอง ตลอดจนการแบ่งเวลา เพื่อการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกต้อง จึงทำให้นักศึกษาเกิดปัญหาในการปรับตัว นี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีนิสัยการเรียนที่ไม่เหมาะสมจะมีปัญหามากในการปรับตัวในด้านการเรียน นอกจากนี้การที่นักศึกษาเปลี่ยนสภาพ

จากนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ย่อมพบปัญหาในด้านต่างๆ มากมาย ปัญหาของนักศึกษาแบ่งได้ 7 ประเภท คือ

1. ปัญหาการเลือกสาขาวิชา เนื่องจากการแนะนำอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยยังมีน้อยมาก นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จึงยังไม่รู้จักตนเองดีพอจึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และตลาดแรงงานที่พอเพียง จึงทำให้ไม่สามารถเลือกสอบเข้าศึกษาในสาขาวิชาที่เหมาะสมกับความสามารถความถนัดของตนเอง เมื่อได้ศึกษาเล่าเรียนไปแล้ว กลับพบว่าตนเองไม่ชอบหรือไม่มีความถนัดในการศึกษาในสาขาวิชานั้น จึงทำให้มีปัญหาในการศึกษาเล่าเรียน นักศึกษาบางคนอาจมีความสามารถในการศึกษาวิชานั้นๆ แต่ก็อาจไม่ชอบอาชีพในสาขาวิชานั้น จึงทำให้นักศึกษาขาดแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ

2. ปัญหาการปรับตัว ปัญหาแรกที่นักศึกษาส่วนมากประสบคือ ปัญหาการปรับตัวเข้ากับระบบงานของสถาบันอุดมศึกษา และสภาพแวดล้อมใหม่ระบบงานที่มักจะทำให้เกิดปัญหากับนักศึกษาคือ ระบบการลงทะเบียนเรียนวิชาต่างๆ ระบบการเรียนการสอนของสถาบันในระดับอุดมศึกษาก็มักจะแตกต่างกับระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา นักศึกษาเป็นจำนวนมากยังขาดทักษะในการเรียน เช่น การจดคำบรรยาย การค้นคว้า และศึกษาด้วยตนเอง ตลอดจนการแบ่งเวลา เพื่อการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกต้องนักศึกษาจะต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ นอกจากนั้นสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งยังมีระบบการประชุม เพื่อซ้อมเพลงเชียร์ และการต้อนรับน้องใหม่ ที่นักศึกษารุ่นพี่ใช้การบังคับขู่เข็ญนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง เช่น การขู่ ตะคอก การบังคับให้วิ่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหากับนักศึกษาใหม่ทั้งทางด้านสุขภาพร่างกาย ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาการศึกษาเล่าเรียน จึงทำให้นักศึกษาใหม่มีปัญหาในการปรับตัวยิ่งขึ้น

3. ปัญหาด้านที่พักอาศัย สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีหอพักให้นักศึกษา บางสถาบันที่มีหอพักให้นักศึกษาพักอาศัยก็มีหอพักจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาต้องอยู่กันอย่างแออัด ปัญหาด้านที่พักอาศัยของนักศึกษา จึงมีแทบทุกสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะมีหอพักให้นักศึกษาน้อยมาก นักศึกษาส่วนใหญ่จึงต้องพักอาศัยภายนอกสถาบัน จึงทำให้ขาดบรรยากาศการใช้ชีวิตในสถาบัน ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ช่วยในด้านการเรียนการสอน และพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างดี และการที่นักศึกษาอาศัยภายนอกสถาบันก่อให้เกิดปัญหาด้านสวัสดิภาพของนักศึกษา และปัญหาอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น ต้องเสียเวลาเดินทางมากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาพที่เกิดจากมลภาวะ

4. ปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว นักศึกษาเป็นจำนวนมากมีความวิตกกังวลใจกับปัญหาของครอบครัวทางบ้าน ซึ่งมีหลายประการด้วยกันบางครอบครัวอาจมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ บางครอบครัวอาจมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างนักศึกษากับบิดามารดา บางครอบครัวมีปัญหาการเจ็บป่วยของบิดามารดาถึงขั้นเสียชีวิต

ก็ย่อมเกิดปัญหากับนักศึกษา ทั้งทางด้านความรู้สึกเสียใจ และด้านการเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาด้วย

5. ปัญหาด้านสุขภาพ โดยทั่วไปนักศึกษาซึ่งเป็นคนวัยรุ่นหนุ่มสาวที่มีร่างกายแข็งแรง แต่นักศึกษาเป็นจำนวนมากก็ยังคงมีความเจ็บป่วย นอกจากนั้นการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องใช้ทั้งสติปัญญา ความวิริยะอุตสาหะมาก จึงทำให้นักศึกษาเกิดความเพลีย เมื่อยล้า บางครั้งก็มีความกดดัน มีความเครียดมากเป็นเวลานาน ก็อาจทำให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้นได้

6. ปัญหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา เช่น กิจกรรมส่วนกลาง กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม กีฬา และบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น นักศึกษาที่เป็นกรรมการชมรมนักศึกษาจะต้องทำมากขึ้น จนทำให้มีปัญหาทางการเรียน ถึงแม้ว่ากิจกรรมบางประเภทได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้นักศึกษาที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬาจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อการเรียนก็ตาม แต่กิจกรรมอีกหลายประเภทก็ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ดังกล่าวไว้ จึงทำให้นักศึกษาที่ทำกิจกรรมนักศึกษาหลายคนมีปัญหาทางการเรียน

7. ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านการเรียนอาจเกิดขึ้นจากปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือหลายปัญหา ซึ่งย่อมทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนต่อนักศึกษา คือ ทำให้ผลการเรียนของนักศึกษาต่ำลงได้ ถ้านักศึกษามีปัญหาให้ปัญหาหนึ่งอยู่ในระดับมาก หรือปัญหาหลายปัญหาในขณะเดียวกันก็จะมีผลกระทบ ทำให้นักศึกษามีปัญหาด้านการเรียนมาก

จากการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า โดยทั่วไปสามารถแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้ดังนี้

1. การปรับตัวด้านการเรียน

นิสิต นักศึกษาต่างก็มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในด้านการเรียน และสิ่งที่ต้องการก็มีไม่จะได้มาง่ายๆ ต้องอาศัยความเพียร พยายาม และต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมาย วิธีการที่นิสิต นักศึกษาแก้ไขปัญหาด้านการเรียนและการกระทำตนให้สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อมในการศึกษา คือ (ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์. 2541 : 6)

1. การปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน ได้แก่ ความตั้งใจ มีสมาธิในการเรียน การฟัง และสรุปใจความสำคัญ การซักถามบทเรียนในเรื่องที่เรียนไม่เข้าใจ การตอบคำถามของผู้สอน

2. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น และความมั่นใจในการแสดงออกหน้าชั้นเรียน

3. การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียน ได้แก่ การวางแผนในการเรียน การรู้จัก แบ่งเวลาในการเรียน การอ่าน และสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การจดบันทึกย่อขณะ ทบทวนบทเรียน ความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งงานตรงตามกำหนด และความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

4. สำหรับในสถาบันอุดมศึกษานั้น นอกไปจากลักษณะความสนใจ และความเชื่อที่มีต่อชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาจะแตกต่างกันออกไปแล้ว นิสิต นักศึกษายังมีแบบของการเรียนแตกต่างกันออกไป เช่น ประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวของนักศึกษาทั้งในความสนใจ ความรับผิดชอบ และการใช้เวลา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เทคนิคการสอน และการให้เวลากับผู้เรียน ในขณะเดียวกันเนื้อหาที่เรียน และอุปกรณ์ตำราก็เป็นปัญหาเหมือนกัน

สรุปได้ว่า การปรับตัวด้านการเรียน มีความสำคัญต่อการเรียนมาก เพราะอาจเนื่องมาจากระบบการเรียนการสอนที่นิสิต นักศึกษาต้องมีการปรับตัวจากการสอนแบบระดับมัธยมมาเป็นระดับอุดมศึกษา หากนักศึกษาสามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ดี ย่อมประสบความสำเร็จในด้าน การเรียนที่ดี

2. การปรับตัวด้านผู้สอน

การที่นิสิต นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้นั้น บางส่วนอาจมีผลมาจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ และศิษย์นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องทำความเข้าใจ สามารถสื่อสารกันได้ดี เป็นที่นำเคารพนับถือ วางตัวเป็นกลาง มีคุณธรรมประจำใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต นักศึกษา จัดเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาที่จะเอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดการเรียนการสอน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนให้ดีขึ้นได้ ซึ่งถ้าหากความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ และนิสิต นักศึกษาไม่ดีเท่าที่ควรก็ย่อมส่งผลต่อการเรียนทำให้มีประสิทธิภาพน้อยลงเช่นกัน การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีแนวคิด และยึดหลักการดังต่อไปนี้ (ศุภวัฒน์ เอ็มโอช. 2539 : 52)

1. ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน นั่นคือ จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำและได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักแก้ปัญหา เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นนิสัยติดตัวผู้เรียนไป สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้การเรียนมีความหมายมากยิ่งขึ้น

2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทั้งทางด้านพันธุกรรม วยความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนแต่เป็นตัวแปรในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจะเกณฑ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เท่ากันทั้งหมดคงเป็นไปได้ ต้องค้นหาเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ สื่อการสอน ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. ส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียนให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย มิฉะนั้นแล้วผู้เรียนจะพัฒนาไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร

4. ควรเริ่มจากการเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว จากบทเรียนที่ง่ายไปยาก หรือเริ่มจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5. ควรเริ่มจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ จะทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อสรุปหรือค้นหาความจริงได้ รวมทั้งเกิดความคิดรวบยอดได้ดีด้วย เช่น การสอนวิชาคณิตศาสตร์ การสอนวิชาวิทยาศาสตร์

6. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม ประชาธิปไตย ฝึกความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำและผู้ตาม อันประกอบด้วย ภาวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ซึ่งผู้เรียนจะได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

7. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแสดงความคิดเห็น ผู้สอนควร จะใจกว้างยอมรับฟังคำถาม และความคิดเห็นของผู้เรียน ไม่ควรแสดงท่าทางเบื่อหน่าย หรือตัดบทส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น งานศิลปะ ภาษา ดนตรี นาฏศิลป์ และการทดลองด้าน วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ความเจริญด้านต่าง ๆ มักเกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึง ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่ม

8. สร้างบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ทั้งในแง่สิ่งแวดล้อม และอารมณ์ ของผู้เรียน เช่น การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ห้องเรียน ให้สะอาด สวยงาม และรื่นรมย์ ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีอารมณ์ดี เป็นกันเองกับผู้เรียน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียน เป็นต้น

3. การปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน

การปรับตัวเข้ากับเพื่อนใหม่ ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลง และต้องทำความเข้าใจกับ เพื่อนใหม่ๆ ย่อมส่งผลต่อการปรับตัวเช่นกัน ฟิลด์แมน และนิวคอมบ์ ได้สรุปความสัมพันธ์ของ กลุ่มเพื่อนที่มีต่อนักศึกษาไว้ว่า เพื่อสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่วไป ซึ่งไม่สามารถหาได้จาก อาจารย์ และชั้นเรียน เพื่อนร่วมกลุ่มสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนในด้านกำหนดวัตถุประสงค์ ใน การเรียน และวิชาการได้ กลุ่มเพื่อนสามารถช่วยทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และพอใจในตนเอง ยิ่งขึ้น และเพื่อนยังช่วยทำหน้าที่ในการเข้าสังคมแก่นักศึกษา และช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ ส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลในการช่วยเหลือกันในระหว่างการทำงานได้ในลักษณะของการปรับตัวด้าน สังคม

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี มีความสัมพันธ์ภาพในสังคมได้อย่างเหมาะสม จะมีส่วนช่วยลดความขัดแย้งความเครียด หรือความวิตกกังวลของนิสิตนักศึกษาด้านกลุ่มเพื่อนได้ จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคม และส่งผลดีในด้านการเรียนการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้

4. การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม

การที่นิสิต นักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษานั้น นิสิต นักศึกษาต้องมีวิธีการที่จะปรับตนเองให้เข้ากับสภาพการณ์ของสถานศึกษาเพื่อสามารถแก้ไขสภาพปัญหาที่ตน จะต้องเผชิญ เพราะสภาพแวดล้อมนับว่ามีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตเป็นอันมาก สิ่งมีชีวิตจะพยายามปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ การปรับตัวของสิ่งมีชีวิตนี้จะปรับตัวให้ พอดีกับสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเท่านั้น ดังนั้นลักษณะต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต จึงเป็นผลที่เกิดขึ้น จากการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ถ้าสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไป สิ่งมีชีวิตก็

จะมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สภาพแวดล้อมรอบๆ สิ่งมีชีวิตนั้นมีมากมายหลายอย่าง แต่ละอย่างก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกันไปต่างๆ ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่สำคัญ 2 แบบ คือ

1. สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบสลับ ซึ่งแบบนี้จะกลับไปกลับมาอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็จะกลับคืนมาสู่สภาพเดิมอีก

2. สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบตรง คือ ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ อย่างช้าๆ และเมื่อเปลี่ยนไปแล้วก็จะเปลี่ยนไปเลยไม่ได้ย้อนกลับมาสู่สภาพเดิมและต้องใช้เวลานานหลายชั่วอายุของสิ่งมีชีวิตสืบต่อกันไป ดังนั้นจึงเหมือนกับว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมแบบตรงนี้จะถ่ายทอดไปยังลูกหลานได้

สรุปได้ว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนของผู้เรียนนอกเหนือจากเพื่อน บ้าน ผู้สอน สิ่งที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักปรับตัว คือ สภาพแวดล้อมรอบตัว สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการปรับตัวของนิสิต นักศึกษาเพราะจะส่งผลต่อ การเรียนและเป็นแรงจูงใจในการที่อยากเข้ามาในสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต นักศึกษาอีกด้วย

5. การปรับตัวด้านกิจกรรม

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับพฤติกรรมของนิสิต นักศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อความเหมาะสมกับนิสิต นักศึกษา ซึ่งในส่วนของงานจัดกิจกรรมก็มีส่วนทำให้นิสิต นักศึกษาได้พัฒนาตนเองจนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในช่วงการเปิดเรียนใหม่เป็นช่วงที่นักศึกษาใหม่ ต้องเผชิญกับการปรับตัวอย่างรอบด้าน ทั้งที่อยู่อาศัย การเรียนการปรับตัวเข้ากับเพื่อน การปรับตัวเข้ากับกิจกรรมใหม่ รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ๆ จึงทำให้เป็นช่วงที่นักศึกษาต้องอยู่ในภาวะความกดดัน และก่อให้เกิดความเครียด อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม เช่น กิจกรรมที่มีการบังคับจิตใจ บังคับขู่เข็ญการทำกิจกรรมที่ล่อแหลมต่อการทำร้ายร่างกาย และจิตใจ ก็อาจส่งผลให้นักศึกษาใหม่ อยู่ในภาวะที่กดดันและเครียดได้ และที่สำคัญก็จะส่งผลต่อการเรียน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยทำให้นักศึกษาบางรายถึงกับลาออก ด้วยปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมถือว่าเป็นประการหนึ่งส่งผลให้นักศึกษาวิตกกังวล นักศึกษาบางรายไม่ค่อยคุ้นเคยกับการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย เช่น การประชุมเชียร์ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอื่นๆ

สำเนา ขจรศิลป์ และบุญเรียง ขจรศิลป์ (2531 :13) ได้กล่าวถึงกิจกรรม นักศึกษามีความสำคัญ และจำเป็นมาก โดยได้สรุปความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

1. ความสำคัญต่อนักศึกษา

นักศึกษาโดยทั่วไปเป็นหนุ่มสาวที่มีพลังกำลังทั้งร่างกาย และความคิด มีความอยากรู้ อยากรูเห็น และเป็นที่มีความหวังดีต่อสังคมด้วยใจอันบริสุทธิ์ กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร จะช่วยตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี กิจกรรมนักศึกษาจึงมีความสำคัญต่อนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1 ช่วยพัฒนานักศึกษาในด้าน สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ

1.2 ช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

1.3 ช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสใช้พลังทางด้านร่างกาย และความคิด
กระทำการในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสถาบันการศึกษา และต่อประเทศชาติ

2. ความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาเป็นกระบวนการอันสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ การทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ และนักศึกษาในกระบวนการกิจกรรมนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความอบอุ่น และมีความเข้าใจอาจารย์ และสถาบันอุดมศึกษาดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นกิจกรรมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านบำเพ็ญประโยชน์ และด้านกีฬา มีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ชื่อเสียง และเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย

3. ความสำคัญต่อประเทศ

ในแต่ละปีมีนักศึกษาจำนวนมากที่ได้ออกไปพัฒนาชนบทในถิ่นทุรกันดาร ยากไร้ ได้สร้างถาวรวัตถุหลายอย่าง เช่น โรงเรียน สะพาน ห้องสมุด ฝายน้ำล้น ถังเก็บน้ำฝน ห้องสุขา เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษายังช่วยให้ประชาชนในชนบทเข้าใจการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมแผนใหม่ การสาธารณสุข และการศึกษาเพื่อช่วยให้ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษามีบทบาทสำคัญในการทำนุบำรุง พัฒนา และเผยแพร่ วัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมด้านกีฬา ช่วยทำให้นักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ มีร่างกาย แข็งแรง ซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การแข่งขันกีฬานักศึกษาระหว่างประเทศ ยังเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง และเกียรติคุณของประเทศทางหนึ่ง กิจกรรมนักศึกษา จึงนับว่ามีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอันมาก

สรุปได้ว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ และพัฒนานักศึกษาให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม แต่นักศึกษาบางส่วนมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการปรับตัวด้านกิจกรรม มีผลกระทบต่อการเรียนเนื่องจาก นักศึกษาบางส่วนแบ่งเวลาไม่เหมาะสม แต่นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีการปรับตัวได้ดีกว่า

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา สรุปได้ว่าการใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจนสามารถจบการศึกษาตามความต้องการนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย นักศึกษาจะต้องเข้าเรียน ต้องเข้าร่วมทำกิจกรรมที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย ต้องปรับตัวเข้ากับเพื่อนใหม่ สังคมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากนักศึกษาสามารถปรับตัว รู้จักแบ่งเวลาให้เป็น สร้างวินัยให้ตนเอง จูงใจตนเองได้ แม้ล้มเหลวก็มีความเข้มแข็งพอที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ ก็จะทำให้ นักศึกษามีความสุข ประสบผลสำเร็จ จากการใช้ชีวิตและการเรียนในมหาวิทยาลัยได้ระดับหนึ่ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)

1. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence)

1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมิท (ชัตติยา นैयाทอง. 2551 : 47 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1961) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง หรือการยอมรับตนเอง บุคคลใดมีความเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามความเป็นจริง (Real Self) กับตนตามอุดมคติ (Ideal Self) ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุทำให้ตนมีความรู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่พึงพอใจ ซึ่งหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

แบลร์ (ชัตติยา นैयाทอง. 2551 : 47 ; อ้างอิงมาจาก Blair. 1968) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความมั่นใจ มีความเพียรพยายาม และกล้าหาญ ในการที่จะกระทำสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรค กล้าที่จะเผชิญสถานการณ์ใด ๆ โดยไม่กลัว

สมิต อาชนิจกุล (2543 : 94) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จในด้านการกล้าแสดงออก การพึ่งตนเอง การรู้จักนับถือตนเอง มีความคิดอ่านเป็นของตนเอง ไม่ตกเป็นทาสความคิดผู้อื่น มีความกล้าหาญ ไม่ท้อถอยเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ มีความมั่นใจ เพียรพยายาม กล้าหาญ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และยอมรับในความสามารถของตน ไม่ท้อถอยเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erik H.Erikson's Neo-Freudian Analysis)

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง อีริกสัน มีความเห็นว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม และในแต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤติสำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะในชีวิตถ้าช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปไม่ได้ด้วยดี มีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบพัฒนาการทางบุคลิกภาพก็จะเป็นไปในทางที่ดีผู้ที่มีความสุขจิตดีย่อมสามารถเผชิญปัญหา หรือแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก ผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัวและอีริกสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละขั้นตอนมีต่อกัน โดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนหน้านั้น และพัฒนาการของบุคคลมี 8 ขั้นตอน ดังนี้ (ชัตติยา นैयाทอง. 2551 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. n.d.)

ขั้นที่ 1 วัยแห่งความไว้วางใจ และความไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust Versus Mistrust) อยู่ในระหว่างปีแรกของชีวิต หรือ อายุ 0 - 2 ปี ทารกขึ้นอยู่กับ การดูแลของผู้อื่น แม่ของเด็กจะเลี้ยงดู อุ้มชูแต่งตัว และแสดงการกระตุ้นใหม่ ๆ ให้แก่ทารกอยู่เสมอ ทั้งพ่อและแม่จะกอดทารกไว้ พูด และเล่นกับลูก การปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ทางสังคมนี้เป็นเครื่องกำหนดทัศนคติของเขาในเวลาต่อมาถ้าเด็กทารกได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก จะได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายอย่างเพียงพอ เด็กก็จะเรียนรู้ถึงความไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมของเขา ถ้าเขาไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม หรือถ้าพ่อแม่ไม่มีความคงเส้นคงวาหรือไม่มี ความมั่นคงในการเลี้ยงดูลูกทารกก็จะกลายเป็นคนขลาดกลัว ขี้ตกใจ และขาดความเชื่อมั่น และ ไม่ไว้วางใจตนเอง เช่นเดียวกับที่ไม่ไว้วางใจในตัวผู้อื่น

ขั้นที่ 2 วัยแห่งความเป็นอิสระ และความสงสัยไม่แน่ใจ (Autonomy Versus Doubt) อยู่ในระหว่างอายุ 2 - 3 ปี เด็กจะเรียนรู้เพื่อที่จะเดิน พูดและแสดงออกอย่างอิสระเขาสามารถจะเรียนรู้ได้ในอัตราที่รวดเร็ว และทำการสำรวจโลกด้วยตนเอง ถ้าพ่อแม่ของเด็กไม่คงเส้นคงวาในวิธีการส่งเสริมระเบียบวินัย มีแนวโน้มในการปกป้องเด็กมากเกินไป (Over Protection) หรือแสดงความไม่เห็นด้วยเมื่อเด็กแสดงออกถึงความคิดริเริ่มของเขา เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่มั่นคงเกิดความสงสัยไม่แน่ใจ ขาดความเชื่อมั่น มีความละอายแก่ใจตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่สนับสนุนความคิดริเริ่ม มีการแสดงออกที่คงเส้นคงวา มีความมั่นคง และปล่อยให้เด็กมีอิสระอย่างเพียงพอ เด็กจะมีความสามารถดีขึ้น ในการที่จะเลือกเข้าไปมีบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการรู้จักควบคุมและปกครองตนเองได้

ขั้นที่ 3 วัยแห่งความริเริ่ม และความรู้สึกล้ม (Initiative Versus Guilt) อยู่ในระหว่างอายุ 4-5 ปี เริ่มพัฒนาทักษะในการเคลื่อนไหว เด็กจะเข้าสู่ความเจริญงอกงามเพิ่มพูน ประสิทธิภาพต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน เพื่อนบ้าน และญาติพี่น้อง ถ้าบิดามารดาให้การส่งเสริมในกิจกรรมต่าง ๆ คำถามต่าง ๆ และการเล่นในการสร้างสรรค์ทั่วไป เด็กก็จะพบทางออกด้วยตัวเองได้ง่ายขึ้น ประสิทธิภาพต่าง ๆ ที่เพิ่มพูนขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เด็กยอมรับ และยังพยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้วยตนเอง แต่ถ้ากิจกรรมของเด็ก และความอยากเห็นถูกพ่อแม่จำกัดหวงห้ามอยู่เสมอแล้ว เมื่อไหร่ก็ตามที่เด็กพยายามเปลี่ยนแปลงไปด้วยตัวเอง เขาก็จะเกิดความรู้สึกล้ม และเป็นการพัฒนาความรู้สึกล้มที่เกิดขึ้นในตัวเขา

ขั้นที่ 4 วัยแห่งความขยันหมั่นเพียร และความรู้สึกล้ม (Industry Versus Inferiority) อยู่ในระหว่างอายุ 6-11 ปี เด็กมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะทำงานเกี่ยวกับที่เป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง บทบาทของเด็กชายจะสอนให้ใช้ความสามารถที่พบใหม่ในการทำงาน หรือการสร้างสิ่งต่าง ๆ และบทบาทของเด็กหญิงก็คือการทำอาหารและเย็บผ้า เด็กในวัยนี้ทั้งสองเพศ มีอิสระเสรีในการศึกษาเท่า ๆ กันโดยการอ่าน และการเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ที่เขาสนใจ ถ้าเขาได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่และครู เด็กจะพัฒนาความรู้สึกล้มขยันหมั่นเพียร มีความอยากรู้ อยากเห็น และพยายามแสวงหาการกระตุ้นทางสติปัญญา ถ้าพ่อแม่รบกวน หรือขัดขวางความขยันหมั่นเพียรในความพยายามค้นคว้าหาในครั้งแรกของเด็กแล้ว เด็กจะพัฒนาความรู้สึกล้มขยันหมั่นเพียรและไม่เต็มใจ

ขั้นที่ 5 วัยแห่งการรู้จักตนเอง และความสับสนไม่เข้าใจตนเอง (Identity Versus Role Confusion) อยู่ในวัยรุ่นอายุระหว่าง 12 - 13 ปี ในระยะนี้มีลักษณะทางเพศปรากฏชัดพวกเขาจะให้ความสนใจ และเกี่ยวข้องกับเพื่อนต่างเพศมากขึ้น เด็กจะต้องทำการรวบรวมประสบการณ์ที่เคยได้รับมาก่อนทั้งหมดนั้นมารวมกัน เพื่อพัฒนาความรู้สึกเข้าใจสภาพความเป็นจริงของตนเอง ซึ่งจะทำให้เขามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ นอกจากนี้เขายังมีการกำหนดสิ่งมีชีวิตที่ต้องการ เขาว่าเขาเชื่ออะไรและใครที่เชื่อเขา ถ้าเขาไม่สามารถทำการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยได้รับมาในตอนต้นเขาก็จะไม่สามารถพัฒนาการรู้จักตนเอง และเกิดความสับสนในบทบาท ที่เขาควรจะเป็นมากขึ้น

ขั้นที่ 6 วัยแห่งความใกล้ชิดสนิทสนม และความรู้สึกอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว (Intimacy Versus Isolation) เป็นวัยที่มีการนัดพบ การแต่งงาน และการเริ่มมีครอบครัว มีบุตรและเลี้ยงบุตรด้วยความรักเอาใจใส่เรื่องต่าง ๆ ทั้งหมดนี้รวมอยู่ในวัยฉกรรจ์หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ถ้าบุคคลมีความสำเร็จในความใกล้ชิดสนิทสนมแล้วเขาก็สามารถสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดได้ เขาก็มีส่วนที่จะเป็นเจ้าของตัวเอง และมีส่วนที่จะเป็นเจ้าของคนอื่นด้วย ถ้าบุคคลไม่สามารถที่จะให้ความสัมพันธ์อันคุ้นเคยใกล้ชิดแก่ผู้อื่น หรือไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ในการรู้จักตนเองเขาก็จะพัฒนาความรู้สึกแยกตนเองออกจากผู้อื่น และรู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดายในโลก

ขั้นที่ 7 วัยแห่งความสนใจบำรุงคนอื่น และการใฝ่ใจหมกมุ่นแต่เรื่องของตนเอง (Generativity Versus Self-absorption) อยู่ในวัยกลางคนเป็นเวลาแต่ละคนจะให้ความสนใจขัดแย้ง ระหว่างตนเองกับโลกภายนอกหมดสิ้นไป ความตั้งใจที่จะสนับสนุนผู้อื่นให้เลื่อนฐานะดีขึ้น อิริคสันให้ความหมายของความสนใจบำรุงคนอื่นว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลที่มองสิ่งภายนอกตัว และสามารถเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ถ้าบุคคลอื่นไม่สามารถมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจเพราะเขาไม่สามารถตัดสินใจในความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเขามาก่อนได้ เขาก็มีแนวโน้มที่จะทำตนเป็นศูนย์กลาง คือ สนใจแต่เรื่องตนเองและใฝ่หาความสุขเฉพาะตนมากกว่าที่จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 8 วัยแห่งความมั่นคงสมบูรณ์ และความสิ้นหวังท้ออาลัย (Integrity Versus Despair) อยู่ในระยะของบุคคลที่เข้าสู่วัยชราเป็นระยะที่สะท้อนให้เห็นความเป็นมาในอดีตถ้าเขาประสบความสำเร็จในการทำงานที่ผ่านมา และคิดถึงชีวิตของตนด้วยความชื่นชมยินดี เขาก็จะมีชีวิตบั้นปลายที่เป็นสุขสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าบุคคลรู้สึกชีวิตของเขามีแต่ความผิดหวัง และความล้มเหลวเขาก็จะเข้าสู่วัยชราด้วยความไม่มั่นใจ และพัฒนาความรู้สึกสิ้นหวังท้ออาลัยในชีวิตตน

จากทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอิริคสันที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นว่าพัฒนาการในขั้นที่ 2 วัยแห่งความเป็นอิสระ และความสงสัยไม่แน่ใจ เป็นขั้นที่ส่งผลต่อพัฒนาการในเรื่องการพึ่งตนเองของเด็ก ในวัยนี้เด็กจะค้นพบว่าเขาสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เด็กก็ยังมีความรู้สึกกลัวเลไม่แน่ใจในความเป็นอิสระของเขา ความไม่แน่ใจนี้จะมีผลต่อการจะเป็นตัวของตัวเอง และทำให้ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นเสมอทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวเด็ก ในการค้นหาถึงสิทธิและความ

สามารถของตนเอง ซึ่งเด็กต้องการคำแนะนำ และความเข้าใจจากผู้ใหญ่เพื่อการค้นหาตัวเองต่อไป

1.2.2 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Hierarchy)

อับราฮัม มาสโลว์ นักจิตวิทยาคนหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีที่เน้นการมองความเป็นมนุษย์ หรือมนุษย์มีศักยภาพ (Human Potential Theory) เขาเชื่อว่ามนุษย์มีคุณภาพนั้น เนื่องมาจากมีความคิด ความรู้สึกความรู้ตระหนักรู้ และการแสวงหาสิ่งที่ดีงาม ค้นหาเป้าหมายของชีวิตให้ได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้ (Existence) และมนุษย์ทุกคนมีความต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ที่จะสนองความต้องการให้แก่ตนเองทั้งสิ้น ลักษณะที่มีคุณภาพของมนุษย์ลักษณะนี้จัดเป็นความต้องการของมนุษย์เรียงเป็นลำดับขั้นจากขั้นต่ำสุดไปขั้นสูงสุด แบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

(สมจินตนา คุปตสุนทร. 2547 : 13-14 ; อ้างอิงมาจาก Maslaw. 1987)

ขั้นที่ 1 ความต้องการตอบสนองร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิ การนอนหลับ การขับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความรู้สึกมั่นคง การได้รับการปกป้อง ความมั่นคงจากครอบครัว ปลอดภัยจากความวิตกกังวล การหลีกเลี่ยงอันตราย ความเจ็บป่วยต่าง ๆ ความต้องการกฎหมายคุ้มครอง

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก (Love Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก อยากให้ตนเป็นที่รัก มีการยอมรับตนเอง ตั้งแต่กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นมายกย่อง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน กลุ่มคน และความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ 5 ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization Needs) ได้แก่ ความต้องการสูงสุดของบุคคล กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และตามความสามารถพิเศษของตน

มาสโลว์แบ่งความต้องการของมนุษย์ ออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. ความต้องการขั้นต่ำที่ต้องได้รับการตอบสนอง หากไม่ได้ ต้องการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย และมั่นคง ความต้องการความรัก และเป็นเจ้าของ และความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นวัยต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่ ต้องการให้พ่อแม่ ดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กช่วงนี้ต้องการขั้นนี้มาก

2. ความต้องการขั้นสูงเพื่อพัฒนาตน คือ ความต้องการที่จะเจริญเติบโตหรือพัฒนาเต็มทีตามศักยภาพของตน เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นมนุษย์เราจะมีความต้องการขั้นสูงได้ก็ต้องมีความต้องการขั้นต่ำครบเสียก่อน

มาสโลว์ (สมจินตนา คุปตสุนทร. 2547 : 13-14 ; อ้างอิงมาจาก Maslaw.1987) มองเห็นว่า ความต้องการที่จะพัฒนาความต้องการในขั้นสูงจะเกิดขึ้นถ้าความต้องการขั้นต่ำได้รับ

การตอบสนอง และการที่คนตระหนักถึงความสามารถของตนเองว่าสามารถทำอะไรได้หรือไม่ได้ จะนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง และนำไปสู่การกล้าตัดสินใจ และกล้าเสี่ยงเมื่อให้อิสระในการเลือกเขาจะเลือกเดินไปข้างหน้า ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการ เพื่อพัฒนา ให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ พ่อแม่ ครู สำหรับในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน นั้น การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีลักษณะผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นสถานที่ปลอดภัย แสดงให้เด็กเห็นว่าได้รับความสนใจ และเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด แสดงความคิดเห็นจัดประสบการณ์เรียนเพื่อช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ

1.3 ขั้นตอนและวิธีการสร้างความมั่นใจให้ตนเอง

วิทยา นาควัชระ (2551 : 90) ได้แบ่งขั้นตอน และวิธีการสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรักตัวเองได้ตามความเป็นจริง

การรักตัวเองได้ตามความเป็นจริงตามสภาพความเป็นจริง เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามผลของการกระทำของเรา เราก็จะสามารถมั่นใจ และภูมิใจในตนเอง ไม่ใช่ความเห็นแก่ตัว วิธีคิดที่ทำให้รักตัวเองได้ตามความเป็นจริง คือ

1. การยอมรับตัวเองว่า มีความดีและความไม่ ดีปนกัน โดยมีความจริงที่

เราต้องเข้าใจ และยอมรับให้ได้

2. อย่าตอกย้ำความรู้สึกไม่ดีต่อตัวเองซ้ำๆ ถ้าเราไปตอกย้ำความคิดของตนเองในแง่ไม่ดีหรือแง่ลบ ทำให้เราเชื่อว่าตัวเองไม่ดี มีข้อบกพร่องมากคิดตามความคิดซ้ำๆ ที่เป็นความเชื่อเหล่านั้น

3. สร้างความเชื่อมั่นใหม่ว่า คุณเป็นคนที่ยอมรับตัวเอง พูด และบอกตัวเองบ่อยๆ จะทำให้คุณรักตัวเองเป็น

4. ความเชื่อแตกต่างจากความจริง ถ้าเป็นความจริงแล้ว ไม่ต้องเชื่อให้ใช้คำว่ายอมรับไปเลย และความเชื่อก็ไม่ใช่ว่าความจริง เป็นเพียงแต่ได้ยินได้ฟังมาบ่อยเท่านั้น จึงเลือกเชื่อในสิ่งที่สร้างสรรค์กับตัวเอง และสังคม

5. จงสร้างความเชื่อใหม่ โดยเราไม่ต้องไปนึกถึงผลตอบแทนใดๆ

6. ทำทุกอย่างให้เต็มที่ ได้ผลแค่ไหน ก็แค่นั้น เมื่อคุณทำอะไรก็ตามในชีวิต ขอให้ตั้งใจทำเต็มที่ และไม่ว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไรก็ยอมรับและลงมือเริ่มทำใหม่

ขั้นที่ 2 มั่นใจในตนเองได้ตามความเป็นจริง

เมื่อรักตัวเองได้ตามความเป็นจริงแล้ว ก็จะเกิดพลังพิเศษชนิดหนึ่งที่เชื่อมั่นในสมรรถภาพของตนเองตามความเป็นจริง เข้าใจ และยอมรับตนเองได้ตามความเป็นจริง ถึงจุดนี้ความเชื่อมั่นในตนเองจะปรากฏออกมาตามความเป็นจริงทุกสถานการณ์

ขั้นที่ 3 ถ่อมตน-ถ่อมใจ

การถ่อมตน-ถ่อมใจ คือ นอกจากจะมองตัวเองเป็นคนเก่ง-คนดีมากแล้ว ยังสามารถที่จะมองเห็นผู้อื่นทุกคนเป็นคนเก่ง-คนดีด้วย ให้คิดว่านอกจากเราแล้ว ผู้อื่นก็มีความดี ความรู้ ความสามารถ ไม่ต่างจากเรา

ขั้นที่ 4 มนุษย์ทุกคนมีข้อบกพร่อง

แยกข้อบกพร่องออกจากความดี – ความเก่ง อย่าปนกัน เหมือนแยกท่อน้ำดี น้ำเสียออกจากกัน วิธีคิดแยกข้อบกพร่องของมนุษย์ ให้คิดว่า “ข้อบกพร่องของใครก็ตาม ถ้าใครมีมากเท่าใด เขาก็ต้องรับทุกข์รับผลไม่ดีไปเองตามกฎหมายแห่งกรรมและกฎหมาย” ข้อบกพร่องของมนุษย์มาจาก

1. ส่วนที่หลงเหลือจากสันดานดิบที่ติดตัวมาแต่แรกเกิด เช่น ความก้าวร้าว ความเห็นแก่ตัว
2. อวิชชา คือ ความไม่รู้ ทำให้คิดผิด หลงผิด และทำผิด สิ่งเหล่านี้มาจากความโลภ โกรธ หลงของมนุษย์

ขั้นที่ 5 พัฒนาตนเอง

1. คิดมั่นใจในตนเองตามความเป็นจริง แล้ววางเชื่อมั่นและคิดซ้ำๆ เอาไว้
2. ให้ยึดตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่แน่นอนทั้งนั้น ถือเป็นอนิจจัง รวมทั้งชีวิตของเราด้วย นั่นก็คือ ชีวิตเราเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน
3. ให้ความหมายของความไม่แน่นอน ไว้ 4 อย่าง คือ เราอาจจะตาย เราอาจมีชีวิตอยู่และดีขึ้น เราอาจมีชีวิตอยู่และเลวลง และเราอาจมีชีวิตอยู่และเท่าเดิม
4. เลือกเชื่อในสิ่งที่จะทำให้เกิดความหวังและชีวิตที่มีความสร้างสรรค์ เช่น เราอาจมีชีวิตอยู่และดีขึ้น คิดซ้ำๆ พุดซ้ำๆ ก็จะทำให้เกิดความมั่นใจ

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ มีนักการศึกษา และนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

ฟลิปโป (เมธยา คูณไทยสงศ์. 2546 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Flippo. 1966 : 122) ให้ความหมายความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพัน ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็งนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพันหน้าที่ การงาน และวัตถุประสงค์

ดิคคินสัน (เมธยา คูณไทยสงศ์. 2546 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Dickinson.1967 : 9-11) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถตัดสินใจในกระบวนการเรียนของตนเองได้ เช่น การตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ การเลือก และการใช้วัสดุ อุปกรณ์การเรียน การแบ่งเวลาเรียน การประเมินผลการเรียน การเลือกทำกิจกรรม การเลือกพบ

บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ การเข้าร่วมกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจในพฤติกรรมดังกล่าวเพียงบางส่วนหรือเป็นพฤติกรรมทั้งหมดก็ได้

กูด (บุญส่ง กวยเงิน. 2550 : 72 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 498) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าเท่ากับเป็นการค้นหาอุปนิสัยอารมณ์ของบุคคลว่า มีความรอบคอบ รับผิดชอบ รับผิด ชอบ และเป็นที่ไวใจได้มากน้อยเพียงใด

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 944) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดี และไม่ดี ในกิจการที่ตนได้ทำลงไป หรือที่อยู่ในความดูแลของตน

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร พยายาม ละเอียตรอบคอบ มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม และยอมรับผลของการกระทำด้วยความเต็มใจ เพื่อที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ

ในการจำแนกระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบต่อ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้

โคลเบอร์ก (อนงค์ จันโต. 2550 : 35-37 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1958) เริ่มพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ตั้งแต่สมัยที่เขาทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ในปี ค.ศ. 1958 ทฤษฎีของโคลเบอร์กอาศัยข้อสมมติหลายประการจากทฤษฎีของเพียเจต์ โดยเขาได้แบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรม เป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ ระดับละ 2 ขั้นดังนี้ คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconvention Level) ระดับนี้ บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นในระดับนี้เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 2-10 ปี แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกหรืองดกระทำสิ่งใดเพราะกลัวถูกลงโทษ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้นๆ ว่าทำไปแล้วโดนลงโทษหรือไม่ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล (The instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ระดับนี้เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การตำหนิและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่

ควบคุมความประพฤติ มีการกระทำตามกฎหมายของกลุ่มย่อยๆ ของตน ระดับนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 10-16 ปี แบ่งเป็น 2 ชั้นคือ

ชั้นที่ 3 ชั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวกชอบคล้อยตาม คนอื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 10 - 13 ปี

ชั้นที่ 4 ชั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and Order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหมายพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎหมาย (Post Conventional Level) ระดับนี้เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยและมักจะมีในอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดตรรกะตรงด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะจะเป็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎหมายของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 ชั้นยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งทำได้ เมื่อได้ใช้วิจารณ์ด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นระดับจริยธรรมของผู้มีอายุ 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 ชั้นยึดหลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในชั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชนเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน เป็นระดับจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป

โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นจะเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมากุศลที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้นตามลำดับ ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นมาจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น มีไช้การ

รับรู้จากการปราศสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม

2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

นักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไปดังนี้

วิภา ทาโบราณ (2542 : 30-31) ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภทได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะบทบาทของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องดำรงให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งทางที่เป็นผลดี และผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ทำนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกพันกันอย่างใกล้ชิดกับหลายสิ่งหลายอย่างตั้งแต่สังคมขนาดเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่

2.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่

2.1.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม

2.1.2 รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม

2.1.3 ช่วยเหลือผู้อื่น

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่

2.2.1 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

2.2.2 ช่วยเหลืองานบ้าน

2.2.3 รักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่

2.3.1 ตั้งใจเล่าเรียน

2.3.2 เชื่อฟังครู อาจารย์

2.3.3 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

2.3.4 รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่

2.4.1 ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนทำผิด

2.4.2 ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม

2.4.3 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

2.4.4 เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

เพ็ชรินทร์ ปฐมวนิชกะ (2535 : 20) ได้กำหนดประเภทความรับผิดชอบให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับนักเรียนโดยเน้นความรับผิดชอบ 2 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยแยกเป็นข้อย่อย 9 หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่
 - 1.1 การรักษาความสะอาดของร่างกาย และรู้จักระวังรักษาสุขภาพ
 - 1.2 การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน / ใฝ่หาความรู้
 - 1.3 ตรงต่อเวลา / ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จทันกำหนดเวลา
 - 1.4 การปฏิบัติตนเรียบร้อย / ไม่ทำชั่ว
 - 1.5 การยอมรับผลที่ตนเองเป็นผู้กระทำ / มีความซื่อสัตย์
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่
 - 2.1 เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา
 - 2.2 ช่วยเหลือทำงานบ้านตามเหมาะสม
 - 2.3 ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว
 - 2.4 ช่วยรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.4 การวัดความรับผิดชอบ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 184 - 186) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งที่ควรได้รับการปลูกฝัง พัฒนาให้มีขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะสามารถวัดได้โดยการใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุมชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ทั้ง 3 ส่วนคือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมแบบหนึ่ง ดังนั้นการวัดความรับผิดชอบจึงใช้เครื่องมือวัดแบบเดียวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไรเป็นแบบรวมๆ หรือแบบเฉพาะอย่าง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้น เพื่อนิยามให้ชัดเจน

3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรม ซึ่งมีหลายรูปแบบ โดยจะต้องเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยมีรูปแบบดังนี้

- 3.1 แบบสัมภาษณ์
- 3.2 แบบสังเกต
- 3.3 แบบเขียนตอบ นิยมใช้มีแบบเติมเสรี กับแบบมีตัวเลือก
- 3.4 แบบสร้างจินตนาการ

4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัด จริยธรรมที่ต้องการวัด โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ
5. ตรวจสอบเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น และผู้ชำนาญการทางด้าน วัดผลตรวจสอบ
6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เป็นเป้าหมาย เพื่อดูว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมได้จริงหรือไม่ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี
7. จัดข้อสอบเป็นชุด โดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการวัดจริยธรรมมีการสร้างค่าชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการ ดำเนินการสอบ
8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดูความเที่ยงตรง (Validity) และความ เชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่
9. สร้างเกณฑ์ปกติของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive)

3.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังต่อไปนี้

แมคเคลแลนด์ (1961 : 260 - 265) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความรู้สึกสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จหรือประสบความสำเร็จล้มเหลว

สปาฟฟอร์ด เพส และกรอสเซอร์ (1997 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้ดี เพื่อความสำเร็จ

สรุปความหมายของ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ทั้งในหน้าที่การงาน และเรื่องราวส่วนตัวให้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (คิวพร ไชยพยอม, 2550 : 54 ; อ้างอิงมาจาก McClland, 1969) ได้สรุปทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า คนเรามีความต้องการอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement : nach) เป็นความปรารถนาจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จหรือประสบความสำเร็จล้มเหลว

2. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation : naff) เป็นความต้องการกับผู้อื่นในสังคม ต้องการความเป็นมิตรและสัมพันธ์ภาพที่อบอุ่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากคนอื่น

3. ความต้องการมีอำนาจบารมี (Need for Power : npow) ได้แก่ ความต้องการรับผิดชอบบุคคลอื่น ต้องการควบคุมและให้โทษแก่ผู้อื่นได้ ทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจ เพราะจะเกิดความรู้สึกว่าหากทำอะไรได้เหนือคนอื่นจะเป็นความภาคภูมิใจ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้พยายามควบคุมสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือกว่าผู้อื่น สารสำคัญประการหนึ่งของทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคนแลนด์ คือ ผู้ที่จะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ จะต้องมีความตั้งใจด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับสูง หรือกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของงานจะทำได้โดยการกระตุ้นความต้องการด้าน nach เป็นสำคัญ บุคคลแต่ละคนเมื่อมี nach สูง ก็จะสามารถทำงานได้สำเร็จ และช่วยให้งานของหน่วยงานสำเร็จได้ด้วย

แอทคินสัน (พินทอน ภัทเศรษฐ์, 2551 : 17-18 ; อ้างอิงมาจาก Atkinson, 1974) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า ในสถานการณ์หนึ่งผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะพยายามที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ถ้าผลงานสูงกว่าหรือเท่าเกณฑ์มาตรฐานก็ถือว่าประสบความสำเร็จตามความคิดของเขา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะขึ้นอยู่กับ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึง การคาดล่วงหน้าถึงผลการกระทำของตน คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะคาดล่วงหน้าถึงความสำเร็จของงาน

2. สิ่งล่อใจ (Incentive) หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้รับจากการทำงาน เช่น เป็นงานที่ตนสนใจหรือถนัดมีผลตอบแทนสูง ถ้ามีสิ่งล่อใจเป็นที่พอใจของบุคคลก็จะทำให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย

3. แรงจูงใจจากความพึงพอใจในการแสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความผิดหวัง หมายถึง คนเรากระทำการใดก็ย่อมหวังได้รับความสุขความพอใจกับการกระทำที่ต้องการความสำเร็จ และกลัวความล้มเหลว คนที่ต้องการความสำเร็จมากจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และคนที่กลัวความล้มเหลวมากก็จะพยายามหลีกเลี่ยงงานที่ตนคิดว่าทำไม่ได้ ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นจึงอยู่ที่

3.1 เพิ่มความต้องการความสำเร็จ และลดความกลัวความล้มเหลวซึ่งจำเป็นที่ผู้ปกครองหรือครูต้องจัดประสบการณ์ให้นักเรียน ได้รับประสบความสำเร็จซ้ำ ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน

3.2 ช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่ายากกว่าที่เรียนไม่ยากจนเกินไป จะทำให้นักเรียนคิดและเชื่อว่า เขาจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ โดยครูใช้วิธีแบ่งงาน หรือบทเรียนออกเป็นหน่วย และให้ฝึกหัดทำทีละหน่วย เมื่อเสร็จขั้นตอนหนึ่งแล้วจึงฝึกขั้นต่อไป วิธีนี้นักเรียนจะไม่เกิดความรู้สึกว่ายากยุ่งยากซับซ้อน ส่วนการฝึกทักษะนั้นต้องสร้างความมั่นใจให้นักเรียน มีกำลังใจ และมีแรงจูงใจในการฝึกเพิ่มมากขึ้น การฝึกหัดทักษะควรฝึกหลายๆ อย่างที่จำเป็น

สำหรับการเรียน รวมทั้งครูควรจะให้คำปรึกษา และชี้แนะช่องทางที่จะช่วยให้นักเรียนได้ทำงานให้สำเร็จได้ง่าย และสะดวกกว่าที่นักเรียนคิด

3.3 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้มีการรวบรวมลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้โดยบุคคลจากศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967 : 437-439) สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าประกอบด้วย

1. ความทะเยอทะยานทั่วๆ ไป คือ ปรารถนาที่จะทำกิจการนั้นให้สำเร็จ
2. มีความเพียรพยายาม ได้แก่ ความอดทนมีมานะที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ
3. มีความเต็มใจที่จะลำบากแม้งานจะยากเพียงใดก็ตาม ก็มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จด้วยดี

3.4 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961 : 260 - 265) กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นพลังทางจิตของบุคคลซึ่งอาจวัดได้หลายวิธี เขาได้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยการใช้แบบทดสอบทีเอที (Thematic Apperception Test) ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องจากภาพ ซึ่งเป็นภาพบุคคลในเหตุการณ์คลุมเครือประมาณ 4-5 ภาพ โดยเปิดให้ดูภาพภาพละประมาณ 20 วินาที เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกศึกษาเขียนอธิบายถึงความต้องการ และการกระทำของตัวเอกในภาพทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต เป็นเรื่องราวสั้นๆ (ประมาณ 5 – 6 ประโยค) โดยกำหนดเกณฑ์ในการเขียนบรรยายภาพตามคำถามต่อไปนี้

1. กำลังเกิดเหตุการณ์อะไรในภาพ คนในภาพคือใคร
2. มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นก่อนหน้านี้
3. ภาพนี้ทำให้คุณนึกถึงอะไร อะไรคือสิ่งที่คุณต้องการ
4. จะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นต่อไป และจะทำอะไร

เมื่อผู้ถูกศึกษาบรรยายภาพทุกภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำคำตอบของแต่ละคนมาตีความหมายและให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแนวคิดและเนื้อเรื่องที่บรรยายเกี่ยวข้องกับลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพียงใด เพื่อบ่งชี้ถึงปริมาณความรุนแรงของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลที่ถูกศึกษา โดยพิจารณาให้คะแนนจากเนื้อหาจินตนาการใฝ่สัมฤทธิ์ที่แสดงออกมาในประโยคต่าง ๆ ที่บรรยายถึงภาพเหตุการณ์หนึ่งๆ

เฮอร์แมน (1970 : 354) ได้สร้างแบบสอบถามประเภทมีข้อความให้เลือกขึ้น โดยคำถามทั้งหมดครอบคลุมคุณลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีความทะเยอทะยาน
2. เลือกงานที่มีโอกาสประสบความสำเร็จ
3. มีความพยายาม
4. กล้าเผชิญกับงานที่มีความยากลำบาก

5. ถึงแม้งานที่ทำถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวนจะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ
6. ให้ความสำคัญกับเวลา
7. มุ่งอนาคตเป็นส่วนใหญ่
8. เลือกผู้ร่วมงานที่มีความสามารถ
9. ชอบให้ผู้อื่นรับรองตนเองด้วยผลงานที่มีประสิทธิภาพ
10. เป็นบุคคลที่ทำงานดี

4. บุคลิกภาพ (Personality)

4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 447) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ผลรวมของลักษณะต่างๆของแต่ละบุคคล ซึ่งการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ก็คือผลรวมของการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น

อนาตาซี (Anatasi. 1968 : 111) ให้ความหมายของบุคลิกภาพ ว่าบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม พันธุกรรมเดียวกัน แต่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน อาจก่อให้เกิดบุคลิกภาพต่างกัน หรือแม้แต่สภาพแวดล้อมเดียวกันก็อาจทำให้บุคลิกภาพต่างกันได้

กอร์ดอน (กัลยา เลิศสงคราม. 2548 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Gordon. 1963 : 462) ให้นิยามว่า บุคลิกภาพ คือ ผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 216) ให้นิยามว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะโดดเด่นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงออกแบบนั้นอยู่เป็นประจำกับสถานการณ์เฉพาะอย่างจนเกิดเป็นนิสัยถาวร

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกผ่านทางรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง คำพูด อารมณ์ และความรู้สึก ตลอดจนการปรับปรุงตัวของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้

4.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 468 - 484) จัดกลุ่มทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์หรือทฤษฎีบุคลิกภาพ ที่เน้นเรื่องการแปรพลังแห่งบุคลิกภาพ (Dynamic Theories) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นผู้ริเริ่มขึ้น มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลในปัจจุบันเป็นผลมาจากองค์ประกอบหลายอย่างภายในจิตใจของบุคคล และองค์ประกอบเหล่านี้มีความขัดแย้งกันในใจ และความขัดแย้งนี้จะส่งผลต่อบุคคลในปัจจุบัน แม้ว่าระยะเวลาจะผ่านไปโครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วยพลัง 3 ประการ ที่เป็นแรงผลักดันที่มีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ซึ่งเป็นพลัง

ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน จนกลายเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล โครงสร้างทั้งสามจะทำงานสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้

1.1 อิด (Id) หมายความว่าถึง ความปรารถนาเป็นแหล่งรวมพลังงานที่มีพลังต่อบุคลิกภาพ อิด ประกอบด้วยทุกสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพันธุกรรมดั้งเดิม แรงกระตุ้นที่มีมาตั้งแต่แรกเกิด สัญชาติญาณขั้นพื้นฐานของมนุษย์ รวมถึงความต้องการทางร่างกาย ความปรารถนาทางเพศ และความก้าวร้าวเป็นจิตใต้สำนึก อิดจะแสวงหาแนวทางเพื่อให้ได้รับความสุข หลีกเลียงความเจ็บปวด และความเครียดทำให้เกิดความยินดีตามที่ร่างกายของแต่ละบุคคลที่มีความต้องการในทันทีทันใด อิด ประกอบด้วยความต้องการทางชีววิทยา สัญชาติญาณทำงานในแนวทางที่ไม่มีเหตุผลและไม่มีศีลธรรม ในทฤษฎีของฟรอยด์ ความฝันก็เป็นการแสดงออกของความปรารถนาที่ต้องการความสำเร็จของบุคคล ทำให้เกิดเป็นจิตสำนึก (Conscious)

1.2 อีโก้ (Ego) เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพซึ่งทำหน้าที่รักษาความสมดุลระหว่างแรงกระตุ้นภายในอิด และคุณค่าทางศีลธรรมจรรยา เป็นระดับจิตสำนึกบางส่วนทำหน้าที่ตามหลักการแห่งความจริง หรือเป็นสภาพการณ์ที่มีความเป็นไปได้ เพื่อทำให้เกิดความพอใจต่อความต้องการของอิด ถ้าบุคคลหนึ่งมีความหิว อีโก้จะช่วยทำให้ แต่ละบุคคลรู้จักแสวงหาอาหารมาได้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยลดความเครียดที่เกิดขึ้นจากความหิวที่มาจากอิด ถ้าปราศจากอีโก้ อิดจะต้องแสวงหาอาหาร หรือวัตถุอื่น เพื่อตอบสนองความพอใจ ต่อความต้องการอีโก้ เป็นส่วนที่มีความสำคัญของบุคลิกภาพ ทำหน้าที่ตัดสินใจให้สัญชาติญาณ เกิดความรู้สึกพอใจเมื่อใด และอย่างไร มีขีดความสามารถตัดสินใจ และอาศัยหลักการ และความมีเหตุผล และสามารถระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว เป็นส่วนช่วยชี้นำพฤติกรรมให้ได้รับความสุขสูงสุด และขจัดความเจ็บปวดให้น้อยที่สุดรู้จักเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดเพื่อทำให้เกิดความพอใจต่อความต้องการของอิด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาว

1.3 ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) หรือมโนธรรม คุณธรรม ตามนิยามในแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องคุณค่า ความรับผิดชอบ มโนธรรม คุณธรรม มาตรฐาน อุดมคติ โดนจะเริ่มพัฒนาขึ้นในเด็ก 3-5 ขวบ โดยการเลียนแบบบุคคลที่มีความสำคัญต่อตัวเด็ก โดยเฉพาะพ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิด ซุปเปอร์อีโก้ เป็นระดับจิตที่อยู่ในจิตสำนึกเป็นบางส่วน มีหน้าที่ควบคุมการแสวงหาความสุขของอิด จากแรงกระตุ้น ซุปเปอร์อีโก้ยอมให้อิด แสวงหาความสุขภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอน ซุปเปอร์อีโก้จะบอกได้ว่า การกระทำใดถูกหรือผิดและจะยอมให้แรงกระตุ้นของอิด ได้รับการตอบสนองเป็นความสุข เพราะการกระทำที่ถูกต้องทางด้านศีลธรรม มโนธรรม เท่านั้น ไม่เหมือนกัน อีโก้ที่ยอมให้อิดกระทำได้ เมื่อเป็นสิ่งที่ปลอดภัยหรือมีความเป็นไปได้ ซุปเปอร์อีโก้เป็นสิ่งที่เกิดจากการมีประสบการณ์ โดยได้รับการถ่ายทอด ฝึกอบรม มาจากพ่อแม่ จากการสอนทางด้านศีลธรรมของสถานศึกษา (Norms) ของสังคมที่เป็นมาตรฐานสำหรับยึดถือ และแนวทางปฏิบัติของบุคคลในสังคม

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพของคนเกิดจากการทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 หากพลังใด มีอิทธิพลเหนือพลังอื่น ย่อมเป็นตัวชี้ลักษณะบุคลิกภาพของคนๆนั้น เช่น ถ้าพลังอด มีอำนาจสูง บุคลิกภาพนั้นก็จะ เป็นแบบเด็ก ไม่รู้จักโต เอาแต่ใจตนเอง ถ้าอีโก้ มีอำนาจสูงคนนั้น จะเป็นคนมี เหตุผล เป็นนักปฏิบัติ แต่ถ้าซูเปอร์อีโก้ มีอำนาจสูง ก็เป็นนักอุดมคติ หรือนักทฤษฎี

2. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Theories) เชื่อว่าบุคลิก ภาพพัฒนาได้ตาม วุฒิภาวะและศักยภาพ อธิบายเน้นความสำคัญในเรื่องประวัติพัฒนาการของ บุคคล ความต่อเนื่องของพัฒนาการในวัยต่างๆ ซึ่งได้อิทธิพลมาจากทั้งพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่ ขั้นตอนพัฒนาการบุคลิกภาพจากกระบวนการทางสังคม (Psychosocial Stage) ของอีริก เอช อีริกสัน (Erik H. Erikson)

3. ทฤษฎีแบ่งประเภท (Type Theories) เป็นทฤษฎีที่ขึ้นอยู่กับ การพิจารณา โดยทั่วไปเพื่อจัดบุคลิกภาพของบุคคลออกไปประเภทหนึ่งหรือกลุ่มที่มีลักษณะร่วมกัน สิ่งที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์อาจดูจากรูปร่าง (Body Type)

4. ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย (Trait Theories) อธิบาย บุคลิกภาพ โดยพิจารณาที่ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆซึ่ง แต่ละคนจะแสดงออกแตกต่างกัน ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่มนี้ ได้จัดแบ่งบุคลิกภาพกลุ่มนี้ใน ลักษณะต่างๆ ที่วัดได้ มีการรวบรวม และจัดระบบลักษณะนิสัยที่ประกอบเป็นบุคลิกภาพ ออกเป็นมิติต่างๆ

แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพประกอบ 5 ประการของคอสตา และแมคเคร (Costa & McCrae) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้ร่วมกันพัฒนาองค์ประกอบ 3 ประการของบุคลิกภาพซึ่ง องค์ประกอบเหล่านั้น ได้แก่ ความห้วนไหว การแสดงออก และความเปิดกว้าง ซึ่งต่อมากอสตา และแมคเคร ได้นำไปร่วมกับอีก 2 องค์ประกอบ อันเป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีองค์ประกอบห้า ประการของบุคลิกภาพ ของคอสตา และแมคเคร องค์ประกอบที่นำเข้ามารวมด้วยคือการยอมรับ ผู้อื่น และการมีสติ (บุญส่ง กวยเงิน, 2550 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Costa and Widgler, 1994 : 3)

ศิริพร ประโยค (2542 : 30-31) ได้สรุปองค์ประกอบของบุคลิกภาพตาม แนวคิดของคอสตา และแมคเคร ไว้ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านความห้วนไหว ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มี องค์ประกอบด้านนี้สูง คือ วิตกกังวล เกิดความโกรธได้ง่าย เศร้าหมอง ซ้ำซาก ไม่สามารถควบคุม ความอยากความปรารถนาของตนจากสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ตกใจเสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะ ฉุกเฉิน ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มีองค์ประกอบด้านนี้ต่ำคือ ผ่อนคลาย เกิดความโกรธยาก ไม่เกิดความกดดัน สามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

2. องค์ประกอบด้านการแสดงออก ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มี องค์ประกอบด้านนี้สูงคือมีลักษณะน่าคบ เป็นมิตร ชอบอยู่ในวงสังคม โดดเด่นท่ามกลางกลุ่มคน แคล่วคล่อง ปรารถนาความตื่นเต้น หัวเราะง่าย ชอบการผจญภัย ช่างพูด ตรงไปตรงมา ลักษณะ

บุคลิกภาพของบุคคลที่มีองค์ประกอบด้านนี้ต่ำคือ มีพิธีรีตองมาก หลีกหนีจากสังคม ชอบเป็นผู้ อยู่เบื้องหลัง ไม่เร่ร่อน ไม่มีความต้องการแสวงหาสิ่งที่ทำให้เกิดความตื่นเต้น เมินเฉย

3. องค์ประกอบด้านความเปิดกว้าง ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มี องค์ประกอบด้านนี้สูง คือ มีการดำเนินชีวิตไปด้วยจินตนาการ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะ และความสวยงามเห็นความสำคัญของอารมณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต เต็มใจที่จะ ทดลองทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยทำ มีความพึงพอใจในการคิดที่แตกต่างไปจาก หลักการชอบที่จะตรวจสอบความเชื่อค่านิยมที่สังคมเลื่อมใส ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มี องค์ประกอบด้านนี้ต่ำคือดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ขาดความรู้สึกต่อศิลปะและความงาม มีความรู้สึกทางอารมณ์น้อย ชอบยึดติดกับการกระทำที่เคยใช้ได้ผล ถูกปิดกั้นความสามารถโดย การยึดติดกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ยอมรับสิ่งที่นับถือกันมาจนเป็นประเพณี

4. องค์ประกอบด้านการยอมรับผู้อื่น ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มี องค์ประกอบด้านนี้สูง คือ ใฝ่หาใจผู้อื่น ปฏิบัติกับผู้อื่นตรงไปตรงมา เต็มใจช่วยผู้ที่ต้องการความ ช่วยเหลือ อ่อนน้อมถ่อมตนสามารถที่จะผ่อนปรน ประนีประนอมกับผู้อื่น เห็นอกเห็นใจห่วงใย ผู้อื่นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มีองค์ประกอบด้านนี้ต่ำคือ มักตั้งข้อสงสัยว่าผู้อื่นไม่เชื่อตรง ปฏิบัติกับผู้อื่นไม่บริสุทธิ์ใจ มุ่งสนใจแต่ตัวเอง หึงหวงตนเอง ไม่ผ่อนปรนกับผู้อื่น ไม่มีความรู้สึก เมตตาสงสารผู้อื่น

5. องค์ประกอบด้านการมีสติ ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มีองค์ประกอบ ด้านนี้สูง คือ มีการเตรียมการสำหรับการจัดชีวิตของตน มีระเบียบ ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม มี มโนธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัยในตนเอง คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำ ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่มีองค์ประกอบด้านนี้ต่ำคือ มักทำสิ่งต่าง ๆ ไปอย่างไม่ถูกต้อง เหมาะสมไม่มีระเบียบแบบแผนไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนต่อเรื่องราวต่าง ๆ ปราศจากจุดหมาย ไม่ สามารถควบคุมตนเอง เพื่อที่จะทำในสิ่งที่ต้องการให้บรรลุ ชอบทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเร่ร่อน

4.3 การวัดบุคลิกภาพ

การวัดบุคลิกภาพ (Measurement of Personality) หรือการประเมิน บุคลิกภาพ (Personality) ก็เพื่อให้ทราบว่าบุคคลนั้นๆ มีลักษณะบุคลิกภาพต่างๆ โน้มเอียงไป ในทางใด ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานประเภทต่างๆ ทั้งในทาง ธุรกิจ และราชการ ดังนั้นผู้วัด หรือผู้ประเมินจึงควรเข้าใจถึงความหมายของการวัดบุคลิกภาพ หรือประเมินบุคลิกภาพที่มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สตีต วงศ์สุวรรณค์ (2540 : 138-171) แบ่งวิธีการวัดบุคลิกภาพ 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

3.1. ประเภทที่ไม่จัดอยู่ในทางวิทยาศาสตร์ วิธีนี้พยายามที่จะแสวงหา และรวบรวมข้อนึกคิด และคำอธิบายที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคล โดยการสังเกตรูปกะโหลก ศีรษะ รูปพรรณสัณฐานลายมือ ทำนายทางโหราศาสตร์ ฯลฯ

3.2. ประเภทวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ วิธีนี้จะมีเครื่องมือในการวัด บุคลิกภาพมากมาย ดังนี้

3.2.1 ใช้รายการสำรวจบุคลิกภาพ (Personality Inventories) หรือแบบสำรวจบุคลิกภาพผู้ตอบแบบสำรวจ ต้องสร้างคำถามที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ต้องการศึกษา คือ มีข้อความหรือคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านต่างๆ และให้ผู้ตอบสำรวจตนเองว่าตัวเขามีลักษณะด้านต่างๆอย่างไร โดยตอบข้อความไปตามความรู้สึกที่เป็นจริง เลือกตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” หรืออาจเพิ่มตัวเลือก “ไม่แน่ใจ” เข้าไปอีกหนึ่งตัวก็ได้

3.2.2 ประเมินบุคลิกภาพโดยวิธีฉายภาพจิต หรือเทคนิคการฉายออก (Projective Technique) เป็นวิธีการที่กำหนดให้ผู้รับการทดสอบต้องเผชิญกับสถานการณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งอาจใช้วัตถุที่มองเห็นได้หรือรูปภาพ และสิ่งเร้านี้จะทำให้ผู้รับการทดสอบเปิดเผยลักษณะนิสัยทางบุคลิกภาพของตนเองออกมาอย่างไม่รู้สึกรู้สีกตัว โดยนำตัวเองเข้าไปในสถานการณ์วิธีฉายภาพจิตที่ใช้กันแพร่หลายได้แก่

3.2.2.1 ความสัมพันธ์เกี่ยวกับคำ แบบทดสอบชนิดนี้จะกำหนดคำที่แสดงอารมณ์มาให้ข้อละคำ ผู้ดำเนินการสอบอ่านคำแต่ละคำ แล้วให้ผู้สอบหาคำที่มีความสัมพันธ์กับคำนั้นมากที่สุดอีกคำหนึ่ง เช่น เสนอคำว่า “กบ” คนตอบอาจจะตอบว่า “เกลียด” หรือ “แกลง” หรือ “ฝน” คำใดคำหนึ่ง

3.2.2.2 การเติมประโยคให้สมบูรณ์ แบบทดสอบชนิดนี้จะกำหนดคำหรือข้อความบางส่วนมาให้ แล้วให้ผู้สอบเขียนตอบให้จบประโยค เช่น คำว่า “สวน” ผู้ตอบอาจตอบเป็น “ข้าพเจ้าชอบทำงานในสวน” หรือ “ข้าพเจ้าเกลียดงานในสวน” เป็นต้น แล้วหาวิธีแปลความหมายของคะแนนจากผลของการตอบนั้น โดยตีความผลของคะแนนเป็นต้น

3.2.2.3 การเติมเต็มเรื่องราว ข้อสอบประเภทนี้ต้องการให้เติมเรื่องราวให้สมบูรณ์ การกำหนดเรื่องราวให้ควรเป็นเรื่องราวที่มีปัญหาอยู่ หรือยังไม่จบ ยังไม่มีคำตอบ เรื่องราวส่วนใหญ่จะทำให้เด็กเกิดจินตนาการต่อไป เช่น เด็กชายคนหนึ่ง ต่อสู้กับพี่ของเขา ทันใดนั้นแม่ก็มา อะไรจะเกิดขึ้น ฯลฯ การแสดงออกจากการตอบหรือการเติมเรื่องราวเพิ่มขึ้นนี้จะให้เห็นพฤติกรรมของคนตอบว่า แสดงลักษณะอะไรออกมาอาจเป็น ความกลัว ความละอาย ความกลัวบาป การชิงดีชิงเด่น ผู้เชี่ยวชาญทางการตีความสามารถวิเคราะห์ผลการตอบออกมาได้ แต่ก็ค่อนข้างอัตนัย

3.2.2.4 การแปลผลจากภาพที่กำหนด อาจจะเป็นภาพนามธรรมหรือภาพเหมือนก็ได้ โดยนำภาพให้ผู้สอบดู แล้วให้เล่าเรื่องจากภาพนั้น เมื่อบันทึกเรื่องที่ผู้สอบเล่าแล้ว นำมาแปลความหมายว่าบุคลิกภาพเป็นอย่างไร

3.2.3 มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมที่จะใช้ในการวัดลักษณะต่างๆที่เป็นนามธรรมของบุคคล เช่น ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่ม ความขยันหมั่นเพียรการตรงต่อเวลา ความร่าเริงแจ่มใส ความร่วมมือร่วมใจ โดยเอาสิ่งเหล่านี้มาจัดว่าใครควรอยู่อันดับใด ดีเลวแค่ไหนรูปแบบของแบบทดสอบนี้จะประกอบด้วยคำถามและคำตอบที่แสดงความเข้มของพฤติกรรม โดยมากนิยมใช้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.2.4 การสังเกต (Observation) เป็นการเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย การสังเกตเป็นการยากที่จะสังเกตได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องวางแผนการสังเกตเป็นบางเวลาผู้สังเกตควรมีการรับรู้ที่ดี มีความแม่นยำจดจำสิ่งที่สังเกตได้อย่างดี เพื่อความแน่ใจในการวิจัยจึงให้ผู้สังเกตมีอย่างน้อย 2 คน เพื่อเอาผลการสังเกตมาทดสอบกันว่าสอดคล้องกันหรือไม่และผู้สังเกตต้องได้รับการอบรมวิธีการสังเกตที่ดี ที่ถูกต้องด้วย

3.2.5 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการพูดจากับคนใดคนหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยจะต้องสร้างคำถามที่สามารถกระตุ้นให้ผู้สัมภาษณ์แสดงการตอบ พฤติกรรมที่ต้องการนั้นได้ การสัมภาษณ์เพื่อวัตถุประสงค์เชิงคุณภาพ ควรเป็นการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน (Structured Interview) นั่นคือ มีการวางแผนที่ดี มีจุดมุ่งหมาย คำถามมีคุณภาพ มีความเชื่อมั่นสูง และความเที่ยงตรงสูง การทดลองในการสัมภาษณ์จึงต้องทำให้ดี

3.2.6 การศึกษารายกรณีหรือศึกษาเป็นรายบุคคล (Case Study) เป็นการติดตามศึกษาอย่างละเอียดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีปัญหาหรือมีจุดเด่น โดยขั้นที่ 1 หาบุคคลที่ต้องการศึกษา ขั้นที่ 2 ตั้งสมมุติฐานเพื่อพิสูจน์หาคำตอบ ขั้นที่ 3 เริ่มหาข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ และวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 4 ลงมือแก้ปัญหาหรือส่งเสริมพร้อมทั้งประเมินผล ขั้นที่ 5 คือ สรุปผลแล้วเก็บไว้เป็นประวัติรายกรณี

3.2.7 การให้รายงานด้วยตนเอง (Self Report) วิธีการนี้สามารถดูความรู้สึก พฤติกรรมเจตคติของแต่ละคนที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยให้เจ้าตัวเขียนหรือตอบคำถามออกมาด้วยตนเองหรือใช้วิธีสัมภาษณ์หรือให้เขียนอัตชีวประวัติ

3.2.8 การทดสอบโดยสร้างสถานการณ์ (Situational Test) เป็นวิธีการที่ให้ผู้รับการทดสอบได้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยผู้ทดสอบสร้างสถานการณ์ขึ้นแล้วสังเกตลักษณะของบุคคลที่ต้องการจะวัด

3.2.9 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการที่ผู้ออกแบบสอบถามต้องสร้างคำถามที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อถามความคิดเห็นจากคนอื่นตามที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การวัดบุคลิกภาพทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเกี่ยวกับผู้ที่ต้องการจะวัด และสิ่งที่จะวัดหรือศึกษา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะวัดโดยใช้เครื่องมือแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพราะเป็นวิธีการที่มีความเป็นปรนัยมาก สะดวกในการนำไปใช้ ประหยัดเวลา และแรงงาน รวมทั้งนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

5. การมุ่งอนาคต (Future Orientation)

5.1 ความหมายของการมุ่งอนาคต

แลมม ชมิทท์ และทรอมม์สโตรฟ (Lamm, Schmidt and Trommsdorff. 1976 : 317) ให้คำจำกัดความของลักษณะการมุ่งอนาคต โดยประมวลความคิดเห็นจากนักจิตวิทยาหลายท่านว่า หมายถึง ความสามารถทางปัญญาของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ การคาดคะเนฐานะได้ สามารถในการคลี่คลายเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตรงปัญหาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และการมุ่งอนาคตยังเป็นสาเหตุ หรือมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอดทนรอ เพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัล และเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เซกจิเนอร์ ราเชล และโฮดะ ฮาลาบิ (Seginer, Rachel and Hoda Halabi. 1991 : 244-257) ได้กล่าวถึงลักษณะการมุ่งอนาคตจากการประมวลผลความคิดเห็นของนักจิตวิทยาอื่นๆ ว่า ลักษณะการมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต่ละบุคคล (individual's naïve theory) สำหรับการทำนายอนาคต ซึ่งประกอบขึ้นด้วยการวางแผน ความปรารถนา ความหวัง และความกลัวที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระสำคัญ รวมทั้งจินตนาการส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ได้มาจากสถานการณ์ ความต้องการ และค่านิยมของเขา และสามารถทำนายล่วงหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออก และบอกได้ถึงแรงจูงใจด้านอารมณ์และคุณสมบัติด้านสติปัญญา

มิสเชล (บุญส่ง กวยเงิน. 2550 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287)

การมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถที่คาดการณ์ไกล และเห็นความสำคัญของผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติ เพื่อรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

สรุปได้ว่าการมุ่งอนาคต หมายถึง เป็นลักษณะการมองการคาดการณ์ และการรู้จักวางแผนอนาคตของบุคคลเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคต รู้จักการอดทนรอคอย และมีความเพียรพยายามฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.2 ความสำคัญของการมุ่งอนาคต

บุญรับ ตักดีมณี (2532 : 20) ได้ให้ความสำคัญของการมุ่งอนาคตว่า การมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การมุ่งอนาคตนั้น เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ตั้งแต่การเรียนรู้ในอดีตของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ดังนั้นถ้าสังคมนั้นมีความมั่นคงของสภาพแวดล้อมสูงไม่ต้องพึ่งพาธรรมชาติบุคคลในสังคมจะคาดสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้แม่นยำพอควร คนในสังคมนั้นจะมีลักษณะการมุ่งอนาคตสูงด้วย การที่บุคคลมีลักษณะการมุ่งอนาคตสูงจะส่งผลให้บุคคลทำงานอย่างแข็งขันในปัจจุบัน เพื่อรอรับผลดีในอนาคต

การมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคือ ถ้าแต่ละขั้นในการทำงานนั้นมีผลต่อความสำเร็จ หรือความก้าวหน้าของบุคคลในอนาคต ความสำเร็จในแต่ละขั้นจะเป็นแรงจูงใจให้คนพยายามทำงานในขั้นต่อไปให้สำเร็จ เพื่อบรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้าย และในขณะเดียวกันความล้มเหลวของการทำงานในขั้นตอนต้น ๆ ก็จะทำให้บุคคลไม่สามารถในการทำงาน ในขั้นต่อไปได้ ดังนั้นถ้าลักษณะของงานอาชีพใด ๆ ที่มีลักษณะของการทำงานที่มีขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และความสำเร็จนั้นตอนต้น จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้ายได้ก็จะทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นใช้ความพยายามในการทำงาน เพื่อที่จะให้เกิดผลดีในอนาคตซึ่งจะเป็นการฝึกให้คน รู้จักการมุ่งอนาคตด้วยการมุ่งอนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคต และควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้นทำให้บุคคลสามารถปรับวิธีการ และเป้าหมายให้ถูกต้องสัมพันธ์กัน การมุ่งอนาคต จึงเป็นการวางโครงสร้างของปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมในอนาคตของบุคคล นอกจากนี้การมุ่งอนาคตยังเป็น

ลักษณะที่สำคัญที่แสดงถึงการเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเรื่องเวลา สามารถคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างหน้าได้ ผู้ที่มุ่งอนาคตจะสามารถวางแผน และมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตจากสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นบุคคลบางคนจึงอาศัยความสามารถของตน และเวลาปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตของตนเองได้

5.3 ลักษณะของบุคคลที่มุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณสมบัติที่ดีของบุคคลทั่วไปไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติที่บุคคลทำเพื่อตนเอง หรือเพื่อสังคมก็ตาม ลักษณะมุ่งอนาคตในตัวบุคคลจะส่งผลออกมาในรูปของการกระทำหรือ พฤติกรรมที่คำนึงถึงอนาคต และยึดถือเป็นของตน ด้วยเป้าหมายชีวิตเหตุนี้ ลักษณะมุ่งอนาคต จึงมีความสำคัญต่งที่นักการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นไว้

โรเบิร์ต จังก์ (อิซาโอะ ยามากิ. 2555 : 8 ; อ้างอิงจาก Robert Junk, 1969) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการมุ่งอนาคตไว้ภายใต้ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกว่าไม่ควรมัวอิจฉาพลเหนือความเป็นมนุษย์ การศึกษาอนาคตเป็นการเสริมลักษณะมุ่งอนาคตอีกทางหนึ่ง โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า

1. การศึกษาอนาคต ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย และดำเนินการตามเป้าหมายของสังคมที่วางไว้
2. การศึกษาอนาคต ต้องทำในแนวต่างๆ ในทุกหน่วยของสังคมในระบบการศึกษา และสถาบันอื่นๆ
3. ลักษณะมุ่งอนาคต ควรจะเริ่มต้นที่โรงเรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้สถาบันอื่นคิดถึงเรื่องอนาคตด้วย

สรุปลักษณะมุ่งอนาคตในความคิดเห็นของ Junk ซึ่งมองเห็นว่ามีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ทุกคน การศึกษาอนาคตจะเป็นการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตในตัวของมนุษย์มากขึ้น Junk จึงเสนอให้มีการเรียน การสอนวิชาอนาคตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาความคิดที่เป็นระบบ คิดถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เมื่อมนุษย์รู้จักวิธีการคิดก็จะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในปัจจุบัน ก็จะทำอะไรมีการวางแผนทุกครั้ง

วุฒิพงษ์ ทองก้อน (2541 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผู้ที่ลักษณะมุ่งอนาคตจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถคาดการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถในการคาดคะเนแนวโน้มของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นความสำคัญของอนาคต และตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม
2. สามารถวางแผน หมายถึง ความสามารถในการตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นขั้นตอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ รู้และตระหนักถึงความสำคัญในการวางแผน มีความสามารถในการจัดระบบงาน เพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี

3. สามารถควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองให้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำพฤติกรรมบางอย่างตามความต้องการของตนเอง เพราะเล็งเห็นผลดี หรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังมีความเชื่อในบทของการกระทำ

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542 : 15) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกล วางแผน เพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวโน้มในการแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้ รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล และวางแผนถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถควบคุมตนเองให้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำพฤติกรรมตามความต้องการของตนเอง มีความเพียรพยายามในการอดทนรอ เพื่อบรรลุผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการมุ่งอนาคตจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค

แบบวัดชนิดสถานการณ์

แบบวัดชนิดสถานการณ์การจำลอง หรือสร้างเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ขึ้นแล้วให้บุคคลแสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำ หรือมีความเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยปกติแล้วการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น อาจให้ตอบสนองว่าตัวเองจะอย่างไร การตอบอาจให้ผู้ตอบเขียนหรือบอกความคิดของตนเอง หรืออาจเลือกที่กำหนดให้ตอบก็ได้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545 : 135 – 161)

1. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดชนิดสถานการณ์

แบบวัดสถานการณ์ประกอบด้วยคำถาม และคำตอบ ซึ่งคำถามเขียนเป็นสถานการณ์ที่คล้าย หรือเลียนแบบสถานการณ์จริง แล้วให้ผู้ตอบตอบปัญหาจากสถานการณ์นั้นว่า ถ้าสมมติเขาเป็นบุคคลในสถานการณ์จะทำเช่นนั้นหรือไม่ หรือจะเลือกทำอย่างไร หรือมีความรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์เหล่านั้น โดยมีคำตอบให้เลือกจะเลือกตอบใดก็ได้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือคำตอบที่ผิด มีวิธีการสร้างดังนี้

1. กำหนดคุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เจตคติที่ต้องการตรวจสอบเลือกสถานการณ์ พิจารณาว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้น ผู้ตอบจะแสดงออกมาในสถานการณ์อะไรบ้าง

2. แต่งสถานการณ์ นำสถานการณ์ที่เลือกมาแต่งเติมให้เป็นเรื่องราวที่บุคคลในสถานการณ์นั้นปฏิบัติคล้อยตาม หรือกำลังประสบอยู่ แล้วถามถึงความคิดเห็นผู้ตอบต่อตัวเลือกที่กำหนดให้ โดยสถานการณ์ต้องไม่รุนแรงเกินไป

3. แต่งตัวเลือก ให้ตัวเลือกเป็นข้อความที่แสดงความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้ตอบ

4. ทบทวนสถานการณ์ว่ามีความเพียงพอ และข้อความเหมาะสม

5. นำไปทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขหลังการทดลองใช้

2. การสร้างข้อความของแบบวัดชนิดสถานการณ์

คำถามประเภทนี้ ประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ สิ่งของหรือเรื่องราวมานำเสนอ เราให้ได้คิดก่อน เป็นต้น เรื่องเสมือนการสอนให้ทุกคนทราบเหมือนกันก่อน แล้วค่อยตั้งคำถาม การสร้างข้อความควรเขียนคำถามที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ไม่ควรถามตรงๆ แต่ควรถามเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถตอบได้ ถ้าไม่มีสถานการณ์
2. ควรเลือกคำถามที่เป็นตัวแทนที่ดีของเนื้อหาที่ต้องการถาม ไม่ควรนำเรื่องปลีกย่อย หรือรายละเอียดปลีกย่อยของรายวิชามาตั้งเป็นสถานการณ์ และไม่ควรถามด้วยการหลอกล่อให้ผู้ตอบตกหลุมด้วยเรื่องไร้สาระ
3. คำถามที่ใช้มี 2 ลักษณะ คือ ถามให้ประเมินสถานการณ์ เพื่อตัดสินว่าดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง และถามให้ระบุแนวทางที่ตนเองจะปฏิบัติ ถ้าตนเองเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้นจะปฏิบัติอย่างไร

3. จุดเด่น และจุดอ่อนของแบบวัดชนิดสถานการณ์

3.1 จุดเด่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์

3.1.1 แบบวัดชนิดสถานการณ์เป็นแบบวัดที่แสดงถึงฝีมือ หรือความสามารถของผู้เขียนข้อสอบว่า สามารถนำความรู้ที่เรียนมาผนวกกับเงื่อนไขในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใด

3.1.2 สามารถวัดความรู้ขั้นสูงทั้งด้านสมรรถภาพทางสมอง และด้านจิตพิสัย

3.1.3 เราใจผู้ตอบให้ติดตามเพราะได้อ่านเรื่องราว และได้คิดมากกว่า

ข้อสอบประเภทอื่นๆ

3.2 สร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้เข้าสอบทุกคน เพราะได้อ่านสถานการณ์เดียวกันทั้งหมดไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบ เพราะใช้ตำราต่างกัน หรือการสอนที่ต่างกัน

4. ข้อบกพร่องของแบบวัดสถานการณ์

4.1 การเขียนคำชี้แจงของแบบวัดชนิดสถานการณ์ต้องพึงระวังเป็นพิเศษ ต้องชี้แจงให้ผู้สอบใช้สถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นหลักถึงจะผิดแปลกจากความเป็นจริงก็ต้องตอบตามนั้น

4.2 สร้างค่อนข้างยาก ผู้เขียนข้อสอบจะต้องเลือกสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และไม่ซ้ำจนเกินไป และจะต้องล้วงลึกเฉพาะในสถานการณ์ที่กำหนดให้เท่านั้น

4.3 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนค่อนข้างทำได้ยาก

บริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วยพื้นที่ในเมืองที่เป็นศูนย์กลางตั้งอยู่เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 454 ไร่ พื้นที่ศูนย์หนองโน บ้านหนองโน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5 และบ้านกุดแคน หมู่ที่ 6 ตำบลหนองโน (โคกก่อ)

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รวม 1,050 ไร่ 3 งาน 32 ตารางวา เป็นที่ตั้งคณะเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อใช้ดำเนินการโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งเป็นศูนย์ทดลองการวิจัยทางการเกษตร รวมมีพื้นที่ทั้งหมด 1,504 ไร่ 3 งาน 32 ตารางวา (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ. 2553 : 1)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีประวัติการก่อตั้งมายาวนานที่น่าภาคภูมิใจ โดยพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ. 2468 ตั้งเป็น “ โรงเรียนประถมกสิกรรม ” ขึ้นที่บริเวณวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคามในปัจจุบัน

พ.ศ. 2470 ได้ย้ายไปตั้งที่โคกอีต้อย อยู่ห่างจากตัวเมืองมหาสารคามไปทางทิศตะวันตกประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในปัจจุบัน

พ.ศ. 2473 เปลี่ยนฐานะเป็นโรงเรียนประถมวิสามันต์และฝึกหัดครูกสิกรรมชั้นต่ำ

พ.ศ. 2474 ได้ยุบเลิกแผนแผนกฝึกหัดครูกสิกรรมชั้นต่ำเหลืออยู่เฉพาะโรงเรียนประถมวิสามันต์

พ.ศ. 2481 ยกฐานะเป็นโรงเรียนประกาศนียบัตรจังหวัด

พ.ศ. 2498 เปลี่ยนฐานะเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู

พ.ศ. 2505 (1 พฤษภาคม) ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูมหาสารคาม

พ.ศ. 2519 จัดระบบงานใหม่ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู และ พ.ศ. 2518 มีผลให้วิทยาลัยครูมหาสารคามเป็นสถาบันอุดมศึกษา

พ.ศ. 2535 (14 กุมภาพันธ์) วิทยาลัยครูทุกแห่งได้รับพระราชทานนามว่า “สถาบันราชภัฏ” แปลว่า “คนของพระราชฯ” ใช้ ชื่อภาษาอังกฤษว่า “Rajabhat Institute” และต่อท้ายด้วยชื่อเดิมหรือชื่อจังหวัด

พ.ศ. 2538 (25 มกราคม) ยกฐานะเป็นสถาบันราชภัฏมหาสารคาม และดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 และวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานพระราชลัญจกรประจำพระองค์ ให้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำสถาบันราชภัฏ

พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลให้สถาบันราชภัฏมหาสารคามเปลี่ยนสถานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2547 จนถึงปัจจุบัน

2. ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ. 2553 : 16)

2.1 ปรัชญา

การศึกษาเพื่อการพัฒนา

2.2 ปณิธาน

วิชาการเป็นเลิศ ประเสริฐคุณธรรม นำชุมชนพัฒนา

2.3 วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ คู่คุณธรรม นำชุมชนพัฒนาให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 พันธกิจ

2.4.1. ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้คู่คุณธรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4.2. ดำเนินการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม

2.4.3. ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะกับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

2.4.4. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมท้องถิ่น

2.4.5. ผลิตและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

2.4.6. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าความสำนึกและความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชาติ

2.4.7. ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ

2.4.8. จัดระบบบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพมาตรฐาน

2.5 สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า พระราชทานพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 9 ให้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีลักษณะเป็นรูปไข่ วงในคือ พระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 9 เป็นรูปพระที่นั่งอัฐทิศ ประกอบด้วยจักร กลางวงจักรมีอักษรเป็น อู หรือเลข 9 รอบวงจักรมีรัศมีเปล่งออกโดยรอบเหนือจักรเป็นรูปเศวตฉัตรเจ็ดชั้นฉัตรตั้งอยู่บนพระที่นั่งอัฐทิศ แปลความหมายว่า ทรงมีพระบรมเดชานุภาพในแผ่นดินวงนอกเป็นชื่อภาษาไทย “มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” และ ชื่อภาษาอังกฤษ “RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY”

2.6 สีประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สีเขียว การเกษตร ความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน อันเกิดจากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

สีแดง ความกล้าหาญ ความคิด และการกระทำ เพื่อเริ่มสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.7 ต้นไม้และดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คือ ต้นจาม

3. จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ. 2553 : 18)

3.1 จัดการศึกษาสาขาวิชาการต่าง ๆ หลากรูปแบบตามความต้องการของท้องถิ่น

มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและคุณธรรม บริหารและจัดการองค์กรตามหลักการบริหารจัดการที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดีสวยงาม และมีบรรยากาศทางวิชาการเหมาะสมที่จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

3.2 วิจัย พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

3.3 ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนสามารถคิดเป็น ทำเป็น เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และชุมชนและประเทศชาติ

3.4 พัฒนาและนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

3.5 ผลิตครู ส่งเสริมวิทยฐานะครู และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาวินิจฉัยให้ครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

3.6 อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างค่านิยมรักษาสีงแวดล้อม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

3.7 พัฒนาศักยภาพนักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีความรู้ความสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม เสียสละ ใฝ่รู้ สู้งาน พัฒนาตนเอง ยึดมั่นในอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย รักศักดิ์ศรี เป็นนักประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

3.8 ใช้ระบบการประกันคุณภาพ การจัดการศึกษาแบบองค์รวมตามเกณฑ์มาตรฐานของอุดมศึกษา ทุกส่วนในองค์กรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก

4. เป้าหมายการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ. 2553 : 19)

ในปี พ.ศ. 2554 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้กำหนดเป้าหมายไว้ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาที่เป็นส่วนราชการของรัฐ และเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อมีความพร้อม และมีระบบบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. สัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ประจำ ปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 เป็น 25 : 60 : 15 แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 10 เป็น 40 : 60 : 0 และเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการศึกษา อาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 60 ของอาจารย์ทั้งหมด

3. บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานของมหาวิทยาลัย สัดส่วนบัณฑิตวิทยาศาสตร์ : สังคมศาสตร์ เท่ากับ 40 : 60 มีสาขาวิชา (ภาควิชาและโปรแกรมวิชา)ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน และสถานประกอบการอย่างน้อย 10 โปรแกรมวิชา พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา และหลักสูตรที่หลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เปิดสอนปริญญาโทเพิ่มอีกอย่างน้อย 8 สาขา และปริญญาเอกอย่างน้อย 1 สาขา

4. อาจารย์ทุกคนผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถใช้เทคโนโลยี เพื่อการวิจัย และพัฒนาการสอนได้

5. คณาจารย์อย่างน้อยร้อยละ 80 สามารถทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการวิจัยพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ ได้ไม่น้อยกว่าปีละ 20 เรื่อง

6. ให้มีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 2 เรื่อง โดยทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัย

7. องค์กรท้องถิ่นได้รับการฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพให้สามารถบริหารจัดการ นำท้องถิ่นพัฒนาอย่างยั่งยืน สู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกตำบลในจังหวัดมหาสารคาม

8. อบรมให้ความรู้ ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่กลุ่ม (ประชาชน) ในท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามอย่างน้อยปีละ 1 กลุ่ม

9. ปรับปรุงพัฒนาศูนย์ฝึกอบรม และดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู

10. ฝึกอบรม พัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถภาพ และ ศักยภาพในวิชาชีพสามารถนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยปีละ 50 คน

11. มีโรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูเพิ่มอย่างน้อยปีละ 20 โรงเรียน

12. อนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับ ท้องถิ่นตามเทศกาล

13. นักศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 80 มีศักยภาพสูงสุด เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

14. ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก และ มาตรฐานองค์กรวิชาชีพ

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ. 2553 :

20) บัณฑิตของทบวงมหาวิทยาลัย

1.1 เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติมีความ สามารถในการคิด และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

1.2 เป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรม สามารถครองตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเต็ม ภาควิชา

1.3 เป็นผู้มีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ได้แก่

1) มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์เพียงพอที่จะใช้งานได้

2) มีความสามารถในการเล่นดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชนิด หรือมีความสามารถ

ในเชิงศิลปะ และวรรณกรรม

3) มีความสามารถในการกีฬาอย่างน้อย 1 ชนิดกีฬา

4) มีความสามารถทางภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา

5) เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิตด้วยความเหมาะสม

6. บัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. มีความรู้ และทักษะในสาขาวิชาที่ศึกษา
2. มีคุณธรรม จริยธรรม รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ในวิชาชีพ
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ศึกษาอย่างต่อเนื่องสามารถคิด และวิเคราะห์

อย่างมีเหตุผล

4. มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี และสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา

5. มีความรู้ มีทักษะ สามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. มีวิจรณ์ญาณ สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากลในการแก้ปัญหาได้

7. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีโลกทัศน์กว้างไกล ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

8. มีจิตสำนึกดี เป็นประชาธิปไตย เสียสละ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

9. เป็นพลเมืองดี มีความตระหนักต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และเป็นผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เมธยา คุณไทยสงค์ (2546 : 60 - 65) ได้ทำวิจัยจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสำเร็จ รับผิดชอบ และการมุ่งอนาคตกับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 368 คน ที่ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวัดจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ วัดจิตวัดลักษณะบางประการทั้ง 9 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมจำนวน 90 ข้อ และตอนที่ 2 วัดความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรควัด องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมจำนวน 40 มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.73 และ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบสามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคได้ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

เมธาวดี สังขะมาน (2548 : 86 - 89) ได้ทำวิจัยตัวแปรคัดสรรที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดหนองคายปีการศึกษา 2547 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรร ได้แก่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ อัจฉริยะ ความเครียด ความต้องการมีอำนาจ เหนือผู้อื่นการมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในเขตจังหวัดหนองคาย จำนวน 84 คน ที่ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามงานวิจัยเรื่องตัวแปรคัดสรรที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดหนองคาย มีทั้งหมด 100 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า อัจฉริยะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อริชา ฤทธิบาล (2548 : 190) ได้ทำวิจัยการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) สำหรับวัยรุ่นในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อสร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับ ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับวัยรุ่นในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดที่สร้างขึ้น จำนวน 60 ข้อ มีความเที่ยงตรง ซึ่งได้แก่ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับนิยามปฏิบัติการของแบบวัด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความคำถามกับนิยามปฏิบัติการตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน มาตรฐานเท่ากับ 0.009 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์เท่ากับ 0.00 และความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับคะแนนที่ได้จากแบบวัดความอดทน แบบวัดอิทธิบาท 4 และแบบวัดความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุม พบว่าความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับความอดทน อิทธิบาท 4 และความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.96, 0.94 และ 0.96 ตามลำดับ ทุกข้อมีอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสถิติที่ในการทดสอบ ตั้งแต่ 3.63 ถึง 17.31 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 และได้สร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับวัยรุ่นในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ในรูปคะแนนที่ปกติ เพื่อใช้สำหรับเป็นคะแนนมาตรฐานในการเปรียบเทียบ และแปลผลคะแนนที่ได้จากการประเมินวัยรุ่นแต่ละคน คะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T9 ถึง T77

สมใจ จุฑาผาด (2549 : 102 -108) ได้ทำวิจัยปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ : การวิเคราะห์พระดับมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์พระดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,314 คน ปีการศึกษา 2548 ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัด จำนวน 8 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค แบบวัดความ

รับผิดชอบ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบวัดความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียน และแบบวัดประสิทธิภาพการสอนของครู มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .27 ถึง .71 และค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .78 ถึง .91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์การถดถอยถอยพหุคูณแบบพหุระดับ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความรับผิดชอบลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่อมั่นในตนเอง

บุญส่ง กวยเงิน (2550 : 121 - 126) ได้ทำวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าอุปสรรค ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 8 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อัตมโนทัศน์ บุคลิกภาพ ความเครียด การมุ่งอนาคต ความรับผิดชอบ ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 23 ตัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 460 คนที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามคณะ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าอุปสรรค ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นอธิบายความแปรปรวนในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคได้ร้อยละ 71 เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลรวมรวมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรความรับผิดชอบมีอิทธิพลสูงสุด คือมีค่าเท่ากับ .22 รองลงมา คือ อัตมโนทัศน์ การอบรมเลี้ยงดู ความเครียด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต มีค่าเท่ากับ -.22, -.08, -.06, -.03 ตามลำดับ ยกเว้นบุคลิกภาพที่มีค่าอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .82

รัชภูมิ แผงมา (2550 : 114-117) ได้ทำวิจัยปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 672 คน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 365 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง แบบวัดความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบวัดความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดความทะเยอทะยาน แบบวัดความกระตือรือร้น แบบวัดความรับผิดชอบ แบบวัดการมุ่งอนาคต และแบบวัดความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.95 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 .87.91 .68 .88 .86 .84 .92 .84 และ .94 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 6 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 คือ ความต้องการอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความทะเยอทะยาน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ทิพวรรณ จันทสิทธิ์ (2550 : 60 -61) ได้ศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามตัวแปรปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต และความเชื่อมั่นในตนเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานภาพครอบครัวต่างกัน พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนที่มีสถานภาพครอบครัวสมบูรณ์ และครอบครัวไม่สมบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต ความเชื่อมั่นในตนเองที่แตกต่างกัน โดยสรุปผลได้ว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ชัตติยา น้ายาทอง (2551 : 127 -130) ได้ทำวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจุดประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 724 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 7 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แบบสถานการณ์สมมุติ 16 สถานการณ์ จำนวนข้อคำถาม 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.924 ส่วนแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคอีก 6 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามการกำกับตนเอง จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ และแบบสอบถามการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 15 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ ผลการวิจัยสรุปว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สร้างขึ้นนั้น สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้ร้อยละ 63 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ การมองโลกในแง่ดี รองลงมาคือ การกำกับตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โทมัส-ชาร์คนาส (Thomas-Sharksnas. 2003 : 2963-B) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหากับความพึงพอใจในการทำงานของคนทำงานในสถานบำบัดทางจิต การศึกษาครั้งนี้ทำขึ้นที่เมืองเพ็นซิลวาเนียตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Pennsylvania) โดยศึกษาจากคนที่ทำงานในสถานบำบัดทางจิต จำนวน 94 แห่ง เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นแบบวัด AQ ของสโตลท์ซ (ARP) ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของคนงานในสถานบำบัดทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่จะทำให้คนงานไม่พึงพอใจในการทำงาน คือ ค่าจ้างต่ำ ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดการสนับสนุนในด้านตำแหน่งหน้าที่การงาน

วิลลาเวอร์ (Villaver. 2005 : Web Site) ได้ทำวิจัยระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของครูเพศหญิงเกรดต่างกันของโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนในจังหวัดริซาล (Rizal) โดยศึกษาจากครูเพศหญิงทั้งหมดในจังหวัด จำนวน 105 คน โดยแบ่งออกเป็นครูในสังกัดโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 74 คน และครูในสังกัดโรงเรียนเอกชน จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้วัดระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคคือแบบวัด AQ ซึ่งปรับปรุงจากแบบวัดของสโตลท์ซ (ARP 7.0) ใช้เวลาในการทำแบบวัดนี้ 15-20 นาที สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ Z-test จากการศึกษาพบว่า ครูที่ยังโสดจะมีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคในระดับ ปานกลางไปถึงต่ำ ส่วนครูที่แต่งงานแล้วจะมีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคในระดับ ปานกลาง ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีลงมา มีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคในระดับปานกลาง ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี มีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจก็เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ผลสรุปจากการครั้งนี้ คือ ครูที่สังกัดโรงเรียนเอกชน มีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน และต่างก็มีระดับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

วิลสัน (Wilson. 2003 : 1573-A) ได้ทำวิจัยผลการเตรียมแบบทดสอบที่มีการชี้้นำการแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง วิชาคณิตศาสตร์ของรัฐนิวยอร์ก และการสอบข้อสอบบรีเจนต์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองกับนักเรียนตัวแทนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 คน กลุ่มควบคุม 19 คน กลุ่มทดลอง 21 คน วิธีการศึกษาครูผู้สอนกลุ่มทดลองสร้างคู่มือเตรียมสอบ โดยอาศัยเทคนิคเทคนิคการแก้ปัญหาที่บุกเบิก โดย Ddwey และ Polya และสร้างมาตรฐานการปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาจากกระทรวงศึกษาธิการของรัฐนิวยอร์ก บทเรียนการแก้ปัญหาจำนวน 10 บทกับทั้งสองกลุ่ม รวมทั้งใช้แบบสอบถามด้วย ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ลอริง (Loring, 2003 : 1527-A) ได้ทำวิจัยระดับทักษะการแก้ปัญหาพีชคณิตจาก โจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาต่อไปและลดภาระทางการท่องความรู้ ของนักเรียนที่เรียนวิชาพีชคณิต การวัดทักษะการแก้ปัญหาคือการวัดเกี่ยวกับข้อทำผิด ส่วนวัดการ ท่องความรู้ในการวัดความพยายามในการใช้สติปัญญาทำการทดสอบ ก่อนการทดลองกับ นักศึกษาจำนวน 63 คน ซึ่งได้รับการบ้านเกี่ยวกับตัวอย่างที่ทำมาแล้ว หรือการแก้ปัญหาเป็น กลุ่มแล้วให้ทำการสอบแบบทดสอบ หลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ศึกษา ตัวอย่างการแก้ปัญหามาแล้วมีข้อที่จำผิดน้อยลง และลดการท่องจำความรู้ลง 2) ข้อที่จำผิด น้อยลง หรือการท่องความรู้ที่ลดลงยังคงอยู่ในระดับการมีทักษะต่ำ และ 3) เฉพาะการลดการ ท่องความรู้ที่ลดลงบางส่วนอยู่ในระดับการมีทักษะสูง ดังนั้น ควรให้ตัวอย่างโจทย์การแก้ปัญห ากับนักเรียนมีระดับพัฒนาการกับสติปัญญาทำให้มีทักษะในการแก้ปัญหอยู่ในระดับปานกลาง

จากเอกสาร และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ในตนเอง ความรับผิดชอบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ และการมุ่งอนาคต ต่างก็มีความ สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ทั้งนี้จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่กล่าวมาจะ เน้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้บิดามารดาผู้ปกครองและอาจารย์ผู้สอน รวมไปถึงตัวเด็กเองได้นำจิตลักษณะบางประการที่สำคัญเหล่านี้ ส่งเสริมพัฒนาเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จในอนาคตกล้าที่จะเผชิญ และต่อสู้ปัญหา และ พร้อมที่จะเป็นกำลังใจสำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป ซึ่งจากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค จากการ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์ของ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ผู้วิจัย	ปี พ.ศ.	กลุ่มที่ศึกษา
ความเชื่อมั่น ในตนเอง	ความสามารถในการ เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค	เมธยา คุณไทสงค์	2546	ม.5
		สมใจ จุฑาผาด	2549	ม.6
		รัชภูมิ แพงมา	2550	ม.6 และ ปวช.3
		ทิพวรรณ จันทสิทธิ์	2550	ม.6
		ชัตติยา น้ายาทอง	2551	ปริญญาตรี
ความรับผิดชอบ	ความสามารถในการ เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค	เมธยา คุณไทสงค์	2546	ม.5
		เมธาวดี สังขะมาน	2548	ช่วงชั้นที่ 4
		สมใจ จุฑาผาด	2549	ม.6
		บุญส่ง กวยเงิน	2550	ปริญญาตรี
		รัชภูมิ แพงมา	2550	ม.6 และ ปวช.3
แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์	ความสามารถในการ เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค	เมธยา คุณไทสงค์	2546	ม.5
		เมธาวดี สังขะมาน	2548	ช่วงชั้นที่ 4
		สมใจ จุฑาผาด	2549	ม.6
		บุญส่ง กวยเงิน	2550	ปริญญาตรี
		รัชภูมิ แพงมา	2550	ม.6 และ ปวช.3
บุคลิกภาพ	ความสามารถในการ เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค	ทิพวรรณ จันทสิทธิ์	2550	ม.6
		บุญส่ง กวยเงิน	2550	ปริญญาตรี
บุคลิกภาพ	ความรับผิดชอบ	วินัส ภัคดีนรา	2546	ม.5
บุคลิกภาพ	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	วินัส ภัคดีนรา	2546	ม.5
บุคลิกภาพ	ความเชื่อมั่นในตนเอง	ธัญญา คนอยู่	2547	ม.3

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีตัวแปรที่สัมพันธ์กับความ
สามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีตัวแปรแฝงทั้งสิ้น 6 ตัว ได้จากตัวแปรสังเกตได้
18 ตัว ประกอบไปด้วย

1. ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรตาม 1 ตัวแปร คือ ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

1.1 ด้านความสามารถในการควบคุมอุปสรรค (Control : CON)

1.2 ด้านความสามารถในการนำตัวเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค

(Ownership : OWN)

1.3 ด้านความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค (Reach : REA)

1.4 ด้านความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค (Endurance :

END)

2. ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ดังนี้

2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence : SCF) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ดังนี้

2.1.1 ความมั่นคงทางจิตใจ (Emotional Stability : EMS)

2.1.2 ความกล้า (Courage : COU)

2.1.3 การพึ่งตนเอง (Self - Reliance : SRL)

2.1.4 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy : AUT)

2.1.5 ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability : ADP)

2.2 ความรับผิดชอบ (Responsibility : RES) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว ดังนี้

2.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility :

INR)

2.2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Society Responsibility : SOR)

2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive : ACM) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ดังนี้

2.3.1 ความทะเยอทะยาน (Aspiration : ASP)

2.3.2 ความกระตือรือร้น (Energetic : EGT)

2.3.3 ความกล้าเสี่ยง (Moderate Risk Taking : MRT)

2.4 บุคลิกภาพ (Personality : PSN) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ดังนี้

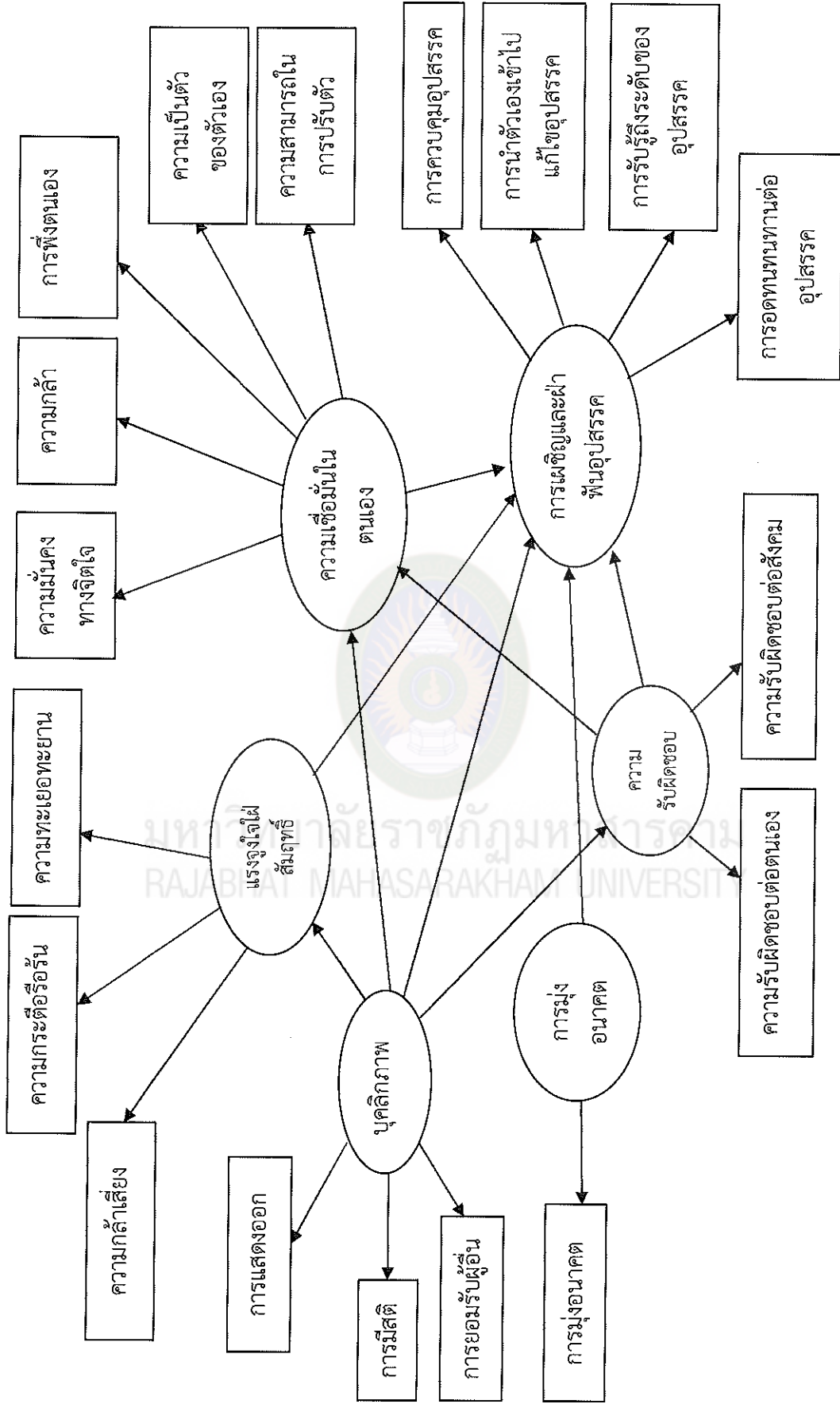
2.4.1 การแสดงออก (Extraversion : EXT)

2.4.2 การยอมรับผู้อื่น (Agreeableness : AGB)

2.4.3 การมีสติ (Conscientiousness : CSN)

2.5 การมุ่งอนาคต (Future Orientation : FOR) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ การมุ่งอนาคต

จากตัวแปรดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดโมเดลเชิงสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1 ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1

จากภาพประกอบ สัญลักษณ์ต่างๆสามารถอธิบายได้ดังนี้

แทน ตัวแปรแฝง

แทน ตัวแปรสังเกตได้

แทน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง โดยตัวแปรที่อยู่หัวลูกศร
จะเป็นตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุ

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบไปด้วย

- ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค
- ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ความรับผิดชอบ
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวแปรสังเกตได้ภายใน ประกอบไปด้วย

- การควบคุมสถานการณ์
- การนำตนเองเข้าไปแก้ปัญหา
- การรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค
- ความอดทนทนทานต่ออุปสรรค
- ความมั่นคงทางจิตใจ
- ความกล้า
- การพึ่งตนเอง
- ความเป็นตัวของตัวเอง
- ความสามารถในการปรับตัว
- ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ความรับผิดชอบต่อสังคม
- ความทะเยอทะยาน
- ความกระตือรือร้น
- ความกล้าเสี่ยง

ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบไปด้วย

- บุคลิกภาพ
- การมุ่งอนาคต

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก ประกอบไปด้วย

- การแสดงออก
- การยอมรับผู้อื่น
- การมีสติ
- การมุ่งอนาคต